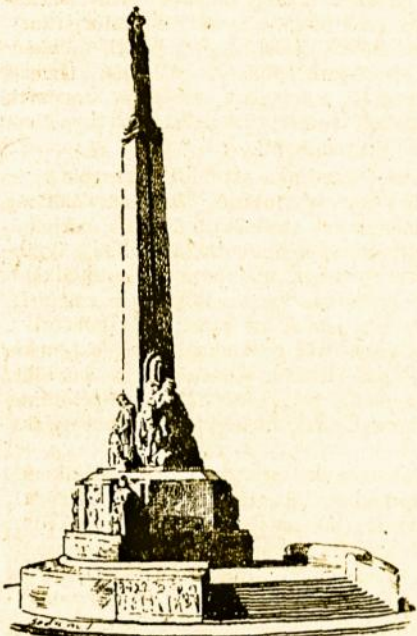

Tegyvuoja Latvija!

Nors latvių tauta carinės Rusijos laikais turėjo daugiau bent kultūrinės laisvės negu Lietuva, bet jos kelias taip pat ne rožėmis buvo klotas. Latvių tautos istorija verta pasididžiavimo. Po tiek nelaisvės metų tauta išliko gyva ir metėsi į tokį gailėtiną atkuriamąjį darbą, kad nustebino ne tik kaimynus, bet ir visą pasaulį.

Laisvės paminklas Rygoje

Latvių nepriklausomybės kovos buvo tokios pat sunkios, kaip ir mūsų. Reikėjo gintis nuo krašto išorės ir vidaus priešų. J. Rainio, J. Čakstės, K. Ulmanio, J. Balodžio ir kitų tautos vadų bei žadintojų įkvėpti, jie kovojo ir laimėjo. Per du laisvo gyvenimo dešimtmečius jie pakėlė savo krašto ūkį, švietimą ir pramonę į tokia aukštumą, kad jau galėjo varžytis su senosiomis Europos tautomis.

Išėjimoje latviai taip pat nepasimetė. Jie visada yra pirmose gretose kartu su lietuviais ir estais, kur reikia kovoti už savo tautos reikalus. Nors ir neturėdami tokios gausios išsilvyos kaip lietuviai, jie sukūrė Europoje, Amerikoje ir kituose žemynuose didelius būrius jaunųjų intelektualų-patriotų, kurie jau pradeda perimti vyresniosios kartos darbą.

Svenčiantiems latviams savo nepriklausomybės paskelbimo metines lapkričio 18 d., mes jų pačių himno žodžiais sveikiname ir linkime:

Dieve, laimink Latvija,
Mūsų tėvynę brangiąja,
Laimink Latvija,
Ak, laimink ją.

Badas ir politika

J. Tautų Romoje suorganizuota Maisto konferencija, kurioje dalyvavo 130 kraštų atstovai, kaip ir buvo galima tikėtis, išvartojo politinį mitingą. Naujai nepriklausomybės atgavę kraštai senų papratimų už maisto trūkumą visą kaltę suvertė kapitalistinėms valstybėms. Nežiūrint, kiek dešimtmečių jau praėjo nuo nepriklausomybės atgavimo ir kiek milijonų dolerių buvusieji ir įsivaizduojamieji kolonialistai išpylė įvairiomis pašalpmis, — vistiek jie kalti, kad badas siaučia. Ir niekas nenori prisipažinti, kad senais kolonialistų laikais ryšių sąją buvo lengviau gauti, negu šiandien.

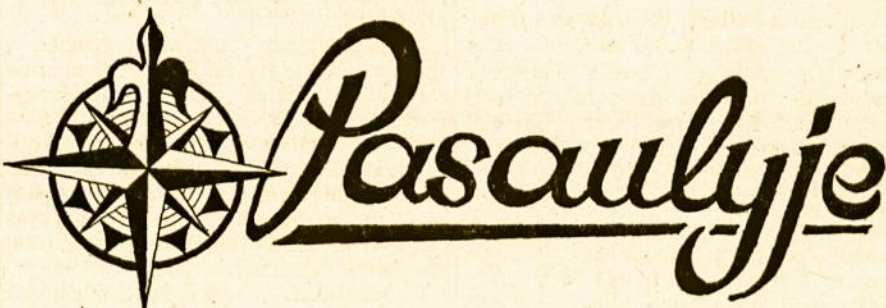
Daugiausia kaltinama JAV, kuri pasiūlė patį konkrečiausią planą — sutelkti visas atliekamas maisto atsargas į vieną organizaciją, kad ji tinkamai galėtų tą maistą paskirstyti labiausiai reikalingiems.

Deja, naftą gaminantieji kraštai atsisako skirti su savo milijonais, kuriuos būtų galima panaudoti duonai pirkti.

Sovietų Sąjungai amerikiečių planas nepatiko gal todėl, kad jis išmūšė iniciatyvą iš jos rankų. Be to, sovietai nėra linkę būti dovanų karallais. Už kiekvieną duoną išleistą rublį jie nori gauti glėbį propagandos. Nepatinka jiems rodyti savojo ūkio silpnąsias vietas, o statistinė medžiaga apie maisto atsargas jie laiko strateginių paslapčių išdavimu.

Nebeatsirandant norinčių badaujančiams padėti, visų akys vis dėlto krypstą į JAV. Bet šiuo kartu ji pasimokė iš arabų ir nori pritaikyti naftos politiką duonai. Jei krizės metu nafta pabrango trigubai, tai bado metu gali pakilti ir duonos kaina. Kodėl nepanaudoti už naftą surinktą aukšą kviečiams pirkti? Bet dar šios politikos nepradėjus vykdyti, o tik JAV žemės ūkio ministeriui apie tai užsiminus, Amerika jau buvo apšaukiama nežmoniška išnaudotoja, siekiančia pasipelnyti iš artimo nelaimės. Keisti ir vingiuoti yra politikos keliai, kurių net bado šmėkla nepajėgia ištiesinti.

LIETUVIO NAMAS BE SAVOS SPAUDOS ATRODO NEJAUkus IR SALTAS. AR SKAITOTE „E. LIETUVI“ IR NIDOS KLUBO KNYGAS?

NAUJASIS BIUDŽETAS

Benzino kainos pakilo iki 8,5 p. už galoną. Tokiu būdu galonas benzino, atsižvelgiant į jo kokybę, dabar kaštuoja 60-64 p. Numatoma, kad jo kainos dar kils.

Suvalstybintoms įmonėms pašalpos bus palaipsniui nutrauktos. Todėl transporto, elektros, anglių ir dujų kainos pakils. Elektros kaina gali pakilti iki 25%. Dėl šių kainų pakilimo, visų kitų prekių kainos turės taip pat pakilti.

Šeimos priedai už antrąjį vaiką padidinami iki £1.50 per savaitę.

Pensijos nuo balandžio mėnesio viengungiams padidės iki £11.60, o vedusių porai iki £18.50. Visi pensininkai gauna specialų Kalėdų priedą po £10.00.

Visi kiti naujojo biudžeto pakeitimai daugiau liečia krašto pramonę ir ūkį. Didžiausi biudžeto priešininkai — kairysis darbiečių sparnas.

STALINAS GERESNIS...

Lordas Avon (Anthony Eden) per britų BBC televiziją pareiškė, kad Stalinas buvęs geresnis derybų partneris, kaip Hitleris. Stalinas buvęs šaltas, niekada nesikarščiavęs, turėjęs pakankamai kantrybės palaukti, kol jo reikalavimai bus patenkinti. Hitleris priešingai — buvęs nekantrus ir labai nepastovus.

Apie nusiginklavimo derybas lordas Avon pareiškė, kad sumažinimas po vieną kitą diviziją abiejose pusėse neturėtų jokios reikšmės. Svarbiausia esą tai, kad Sovietai metai iš metų apsiginkluoja daugiau, negu laisvosios valstybės.

TAUTINĖS PROBLEMOS

Buvusio Sovietų Sąjungos užs. reik. ministerio vaikaitis Pavel Litvinovas, kalbėdamas Londone, pareiškė, kad Sov. Sąjungoje yra daugiau tautinių problemų, negu bet kurioje valstybėje pasaulyje. Jas visas suminėti reiktų poros dienų... Sovietų tautinės problemos esančios labiau kompliktuotos, negu, sakysim, JAV rasiniai klausimai. Rusų tautos istorija yra masinių terorų istorija. Visi bandymai iki šiol grąžinti žmonėms teises nepasisekė, nes niekas nedrįsta tokių klausimų viešai diskutuoti. P. Litvinovas mano, kad net J. Tautos šiuo metu yra tik sovietinės politikos įrankis.

EMIGRANTAI RASO

Iš Sov. Sąjungos emigravęs žydas Jury Kuper parašė knygą apie Maskvos boheminį gyvenimą, pavadintą „Moscow Still Life“. Kitas emigrantas Tibor Šamuelis ką tik išleido knygą apie rusų revoliuciją, kurioje įrodinėja, kad rusai nesupratę Markso ir kad spalio revoliucija atnešė didesnį despotizmą ir terorą, negu nužudytasis caras. Knyga vadinasi „The Russian Tradition“.

Pasaulyje viskas keičiasi. Keičiasi ir komunistas bei jo pritaikymas gyvenimui, nors senieji bolševizmo kūrėjai Sovietų Sgoje to ir nenori pripažinti. Pirmieji bolševizmo pranašai giedodjo, kad kapitalizmas savaime sužlugs, o kapitalistai aiškino, kad visko pertekusioje visuomenėje komunistai nebeliks vietos. Abeji klydo — komunistas ir kapitalizmas ne tik išsilaikė, bet išmoko gyventi šalia vienas kito. Geriausi pavyzdžiai yra Prancūzija ir Italija.

Šių dviejų valstybių komunistai niekada nebandė revoliucijos, visada pakluso demokratinei santvarkai ir savųjų kraštų konstitucijoms. Bet iš kitos pusės, jie yra pareiškę, kad, jeigu demokratiniu būdu laimėtų valdžią, tai jos niekam nebeatiduotų...

Prancūzų komunistų partija yra didžiausia politinė partija krašte.

Italijos komunistai užsileidžia tik krikščionims demokratams. Tos abi partijos, kaip ir Anglijos liberalai, turi svarias rankas, nes jose dar niekada nelaikė valdžios vadžiu.

Prancūzijos komunistų partijos pasisekimo laidas (juos dažnai remia net dvasiškai) yra jų sugebėjimas prisitaikyti prie laiko dvasios. Jie nesustingę prie dogmų, kurias prieš 40 metų sukūrė į Maskvą pabėgę komunistu vadai. Antra — Prancūzijos komunistai išsijusę dirba savivaldybėse, stengdamiesi pagerinti eilinio žmogaus gyvenimą. Trečia — komunistai laikosi demokratinį principų. Jie žino žmonių norus, rinkimuose pasižada juos pa-

SOVIETŲ EILĖ SYPSOTIS

Tuoju po pernykščio žydu-arabų karo JAV flirtas su arabais buvo nuėjęs taip toli, kad Sovietų įtaka atrodė beveik visiškai išnykusi. Po metų padėtis keičiasi. Sovietai atvirai pripažįsta Palestinos valstybės įkūrimo reikalą ir remia arabų konferencijoje Rabate padarytus nutarimus įsileisti Palestinos sukilėlius atstovus į Vidur. Rytų konferencijas. Tuo tarpu žydai nenori ir girdėti apie Palestinos pripažinimą ir nenumato jos valstybei vietos žemėlapyje. Tokiu būdu arabų draugystė ir simpatijos vėl pakrypo į Sov. Sąjungos pusę. Palestinos klausimas yra rimtas, ir jeigu jis nebus greitai išspręstas, naujas penktasis žydu-arabų karas yra neišvengiamas.

GINČAS VIENJĄ

M. Frankland, „Observer“ laikraščio Tol. Rytų korespondentas, paskelbė idomą straipsnį apie kinų-sovietų santykius, kuriame įrodinėja, kad Kinija ir Sov. Sąjunga niekada nebus draugai. Sovietai negali atleisti, kad kinai kuria nuosavą marksizmą ir nesikviečia rusų mokytojais. Jie taip pat galvoja, kad kinų gyvenimo lygis smunka, o Sov. Sąjungoje — kyla. Todėl ne sovietai, o kinai turi ateiti keupres nusienę ir prašyti moralinės ir materialinės pagalbos.

Tačiau pats svarbiausias dalykas yra tai, kad šaltojo karo metu Sovietų vadams nepavyko krašto viduje sukelti neapykantos amerikiečiams. Eilinis Sovietų žmogus vistiek tiki, kad amerikiečiai yra turtingesni, jų technika geresnė. Neturėdama bendros sienos su Sov. Sąjunga, Amerika jai negali būti tiesioginė grėsmė. Todėl pradėta puoselėti kivičiai su Kinija, kuri lengvai į tuos kivičius įsileido. Kinija pasidarė eiliniams gyventojams Sov. Sąjungos priešas Nr. 1. Ji graso valstybės saugumui ir santvarkai. O kai krašto gyventojai jaučia išorinį pavojų, jie visada buriasi apie savo vadus ir juos palaiko.

DR. KISSINGERIO PLANAS

Jungtinių Tautų Maisto Konferencijoje dr. Kissingerio kalba ne visų vienodai patenkino. Pasaulis turis taip išspręsti maisto klausimus, kad nei vienas valkas neitų miegoti alkanas, nei viena šeimyna neturėtų rūpintis dėl rytdienos duonos ir nei vienas žmogus neturėtų nukentėti dėl nepakankamos mitybos. Be kita ko, jis pareiškė, kad kai kurie kraštai turi pinigų daugia, negu jiems reikia. Pvz., arabai, sėdėdami ant pinigų maišų, dažnai pamiršta alkanuosius.

Pasaulio komunistai

tenkinti ir išeina laimėtojais. Labai panašiai elgiasi ir Italijos komunistų partija.

Tiesa, Prancūzijos komunistų partija aiškiai pasisako prieš JAV dominavimą Europoje. Bet jie čia nėra vieni. Tą patį daro ir de Gaule partija. Italijos komunistai remia Europos Bendruomenę ir net Europos esmę, kurio taip bijo britų politinės partijos. Tokiu būdu anksčiau ar vėliau abiejų kraštų komunistai atsivis savo žmones į vyriausybę jei ne jau vadovauti, tai bent savo partijai atstovauti.

Kalbant apie Italijos ir Prancūzijos komunistų partijų pasisekimą, kai kas aiškina, kad jos perka savo jėgą rusų aukso. Tačiau rimtesni politikai galvoja, kad jų pasisekimo pagrindą sudaro rūpestis neturtingaisiais. Ypač tai tinka Italijos atveju, kur per ilgą metų eilę krikščionių demokratų ir socialistų koalicijos mažai tesirūpino neturtingaisiais. Prancūzijos socialistai jau daug metų nėra buvę valdžioje, o gaulistai nepasirūpino sumažinti skirtumo tarp turtingųjų ir vargšų. Pastarieiems liko vienas kelias — komunistai, į kurį jie ir suka.

Iš visa to galima daryti išvadą, kad tuose kraštuose, kur komunistai kelia baime arba tiesiog grasiną revoliucijomis, vienintelis išeitis yra sukurti tokias socialines sąlygas, kuriose pamažu ištriptų socialinė nelygybė. Kito kelio tuo tarpu nesimato. Įvaldys politikai ir valstybės vyrai vis dažniau įspėja, kad ir D. Britanija jau yra priėjusi kryžkelę, kurioje reikės pasirinkti, kuria kryptimi geriausia pasukti.

Lucanus

J. Tautos pasimetė

Nuo Jungtinių Tautų įsikūrimo iki šiai dienai pilnates posėdyje yra kalbėję tik du žmonės, kurie neatstovavo jokiai tautai; du valstybės vyrai be valstybės. Pirmasis buvo prieš keletą metų ten pakviestas pasaulio didžiausias moralinis autoritetas, popiežius Paulius VI-sis, o antrasis, kalbėjęs spalio 13 d., — Palestinos Išlaisvinimo Organizacijos vadas Jasser Arafatas. Abu kalbėtojai buvo sutikti atstovų ovacijomis. Bet čia jų misijos panašumai ir pasibaigė. Popiežius kalbėjo apie visuotinę taiką pasaulyje, o Arafatas apie Izraelio valstybės nušlavimą nuo žemės paviršiaus.

Malūnsparnių atvykęs į J. Tautų būstinę, jis pareiškė: „Aš atsivežiau su savimi alyvos šakelę ir laisvės kovotojo ginklą“. Viso pasaulio valstybių atstovai (trūko tik Izraelio ir neseniai iš J. Tautų pašalin-

NEBEDRAUDZIA BŪTI MASONAIS

Vatikanas sušvelnino dviejų šimtų metų senumo nuostatą, draudžiantį katalikams būti masonais. Pagal naują patvarkymą, tuose kraštuose, kur masonai neveikia prieš Katalikų Bažnyčią, pasauliečiai katalikai galės įstoti į masonus be pavojaus būti ekskomunikuotais. Seniau ekskomunikuotieji galės vėl grįžti į Bažnyčią. Tik kunigams ir vienuoliams dar vis draudžiama būti masonais. Galutinį sprendimą padaro kiekvieno krašto hierarchija atskirai.

DR. KISSINGERIS — ISTORIKAS

Dr. Kissingeris ilgame pasikalbėjime su „New York Times“ korespondentu J. Reston buvo paklaustas, kodėl paskutiniuoju metu jis esąs pasidarsęs pesimistas. Kissingeris atsakė: „Aš esu daugiau istorikas, negu valstybininkas. Kaip toks, visuomet turiu galvoje faktą, kad kiekviena iki šiol egzistavusi civilizacija turi vieną kartą subyrėti“.

Apie komunistų ir kapitalistų bendradarbiavimą jis pasakė: „Manau, kad atominiame amžiuje bandymas dominuoti yra rizikingas ir neturi būti toleruojamas. Jei tik mes būsime pakankamai stiprūs atspirti komunistų hegemonijai, esu tikras, kad komunistinė bendruomenė pasikeis. Manau, kad absoliutinė valstybės kontrolė, kurios komunistai šiuo metu reikalauja, visiškai nesiderina su šių dienų žmonių poreikiais.“

Septynios DIENOS

— Sovietų satelitui Luna 23, kuris turėjo atgabenti mėnulio paviršiaus medžiagos pavyzdžius, nepavyko nusileisti.

— Izraelio vyriausybė nuvertino savo svarą 40%. Sarų su tuo pakilo maisto ir kitų produktų kainos.

— Dr. Sacharovas reikalauja, kad Sovietų vyriausybė leistų emigruoti ne tik žydams, bet ir kitų tautybių piliečiams, įskaitant pabaltiečius.

— Per nepasisekusį bandymą nuversti Ugandos prezidentą Amin užvo 15 kareivių.

— Britų firma Sir William Halcrow & Partners pasirašė sutartį su Egiptu paruošti naują Sueso kanalo atkūrimo planą.

— JAV Gynybos departamentas pranešė, kad į Vokietiją bus pasiųsta daugiau atominių ginklų lygsvarai su Sovietais išlaikyti.

— Anglijos parlamentas laisvu balsavimu nutars, ar priversti motoristų vartoti apsaugos diržus automobiliuose.

— JAV satelitai susekė, kad Sovietai, pažeisdami 1972 m. susitarimą, Kinijos pasienyje stato apie 200 naujų įrengimų tarpkontinentinėms atominėms raketoms paleisti.

— „Pravda“ paskelbė straipsnį, kuriame siūlo vakariečiams receptą iš ekonominės krizės. Ten patariama pereiti prie aukso (ne dolerių) padengtos valiutos ir nusiginkluoti.

— Britų didžiausia cukraus gamybos įmonė Tate & Lyle pranašauja, kad, jei valdžia nesiims priemonių, ateinančiais metais D. Britanija truks 1.7 mil. tonų cukraus.

— Britų užs. reik. ministerija apklausinėja agentūras, kurios verbuoja anglų mergaites į Beirut klubus vergių darbams.

— Leningrade baigta statyti didžiausia Sov. Sąjungoje atominė jėgainė, pavadinta Leninu vardu.

— Spalio revoliucijos šventės proga Kinija pasiūlė Sov. Sąjungai sudaryti nepuolimo sutartį.

— Kinija apkaltino JAV ir Sov. Sąjungą dėl maisto trūkumo pasaulyje.

— Bedarbių skaičius V. Vokietijoje spalio mėnesį padidėjo 20.7%. Daugiausia nukenčia svetimšaliai darbininkai.

— Dėl blogo oro spalio revoliucijos iš-

tos Pietų Afrikos atstovų) nekantriai laukė, kurį ginklą Arafatas pasirusošs naudoti. Jo pasirodymas, anot anglų spaudos, buvo teatrališkiausias įvykis, iki šiol buvęs generalinių posėdžių salėje.

Be didelių įžangų Arafatas pareiškė, kad jo organizacijos tikslas yra „sukurti demokratine valstybę, kurioje krikščionys, žydai ir musulmonai galėtų taikingai ir broliškai gyventi“. Jis nemanąs užpulti žydų, nes naujoje Palestinos valstybėje užtektų vietos visiems. Tačiau Izraelio valstybė turinti pranykti, nes jos buvimas yra arabams nepageidaujamas ir nepriimtinas. „Žydai neturi teisės vadintis tauta (valstybine prasme), jiems yra lemta visą laiką būti mažumomis. Žydai neturi jokios teisės sukurti atskirą valstybę“, pareiškė Arafatas. Jis pasiūlė, kad Izraelis, kaip ir Pietų Afrika, būtų tuojau pat pašalin-tas iš J. Tautų.

Į Arafato kalbą atsakė Izraelio ambasadorius J. Tekoah. Jis pareiškė, kad Izraelis atsisako bendradarbiauti su Palestinos Išlaisvinimo Organizacijos žudikais. Šitoji organizacija negalinti turėti vietos tarptautiniame diplomatiniam forumo ir Izraelis pasirūpins, kad jie tos vietos daugiau neturėtų. Izraelio vyriausybė nesiliausianti persekioti šią organizaciją, kol jos teroristinė veikla ir pajėgos bus sunaikintos. Žydai sutinką derėtis su palestiniečiais ir leisti jiems, kaip tautinei mažumai, kurtis Izraelyje, bet jie niekada neįsisia kurti atskiros Palestinos administracijos ir karinių bazių.

Arafato apsilankymas J. Tautose sukėlė prieštaravimų diplomatinuose sluoksniuose. Naujai sukurtyjų, buvusių kolonialiųjų valstybių atstovai sutiko Arafatą ir jo kalbą džiaugsmingai. Tačiau Vakarų diplomatai galvoja, kad J. Tautos pasimetė, leisdamos jokiai valstybei neatstovaujančiam asmeniui kalbėti ir net siūlyti pašalinti teisėtą J. Tautų narį. Panašiai pasisako ir britų spauda, būkštaudama, kad Arafato įsileidimas sudarė nepageidaujamą precedentą, žeminantį pačių J. Tautų autoritetą. Tuo tarpu buvusios Palestinos gyventojai, visų arabų remiami, triumfouoja. Jordanas, kuriame daugiausia palestiniečių prisiglaudę, ta proga paleido iš kalėjimo palestiniečių teroristus. O palestiniečių kolonijos mokyklose spalio 13-toji buvo paskelbta tautine švente.

Stebint iš šalies, Arafato apsilankymas ir kalba J. Tautose yra tarsi pleištas tarp žydų ir arabų tautų, kurio nebegalima ištraukti lauk. Jis bus varomas vis gilyn, kol tų dviejų tautų santykiai sprogs...

kilmių parade Raudonojoje aikštėje šiais metais nebežygiavo jaunimas ir darbininkai. Taip pat nebebuvo rodomi nauji ginklai.

— Ugandos prezidentas gen. Amin pareiškė, kad tik tie britai galės pasilikti Ugandoje, kurie sutiks prieš jį atsisiklaupiti.

— Concorde viršgarsinis lėktuvas sumušė pasaulinį rekordą, perskrisdamas Atlantą per 2 val 55 min., įskaitant pasikėlimą ir nusileidimą.

— Los Angeles mirė žmogus (22 m.), kuris išgyveno su jam įdėta svetimą širdimi 6 metus ir 47 dienas.

— Žydų emigracija iš Sov. Sąjungos per pirmuosius 10 mėnesių sumažėjo 37%, palyginus su 1973 m. šiais metais emigravo 14,822 žmonės.

— Vien tik per rugpjūčio mėnesį daugiau jautienos iš E. Bendruomenės kraštų buvo importuota į Angliją, kaip per visus 1973 m. Britų ūkininkai protestuoja, nes mėsos kaina nukrito.

— Sov. Sąjunga pardavė Ugandai 3 Sam-3 moderniškas raketas. Tai pirmosios šios rūšies raketos Afrikoje.

— Kalbėdamas Pasaul. Maisto konferencijoje, Popiežius pareiškė, kad gimdymų kontrolė neišsprendžia bado problemas.

EUROPOS LIETUVIS —

LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London W11 2PU. Tel. 01-727 2470 Registered as a newspaper at the Post Office.

Laidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Ake. Bendrovė.

Redakcija rankraščių taisy ir trumpina savo nužiūra.

Frenumeratos kaina metams 5.50 sv., dolerio kraštuose — 14 dol. metams; Vokietijoje — DM 35.

Pensininkams 4.00 sv. Anglijoje.

Atskiro numerio kaina — 12 p.

Už laikraštįje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nelaidėjai, nei redakcija nesima atsakomybės.

Vienoj skiltyje įdėto skelbimo kaina 1.00 sv. už colį. Didėsi skelbimai atitinkamai brangiau.

Irenos Gansiniauskaitės apsakymai J. KUZMICKIS

Lietuvoje išleidžiama ne maža dailiosios literatūros kūrinių, kurių dalis susiranda kelius ir į mūsų pastoges. Ne visuose kūriniuose liaupsinamas komunizmas: dažnai pasitenkinama aprašant dabarties buitį, apie kurią visuomet įdomu ką nors naujo išgirsti.

Antra vertus, atidžiau skaitant minėtas knygas, džiugina mus, gyvenančius Vakaruose, naujų, sodrių, iš liaudies ištakų imamų žodžių gausa, kurių kai kuriuos te galima suprasti, naudojantis solidžiu „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“. Kai mūsų šnekamoji (o ne retai ir rašomoji) kalba svetimųjų kalbų įtakoje ne tik sustingę vartojamų žodžių atžvilgiai, bet ir pasiskolinto ne maža svetimybų, — naudinga susipažinti su viena kita Lietuvoje išleista knyga, atkreipiant dėmesį į jų žodingumą bei įdomias stilistines priemones.

Pastaruoju metu teko atidžiau perskaityti tris šiais metais Lietuvoje išleistas knygas: Irenos Gansiniauskaitės „Tie patys“ bei Alekso Baltruono „Šviesos gimimo“ apsakymus ir Leonido Jacinevičiaus „Kėčiū gyvenimo būdą“ apsaką ir apsakymus. Kad per daug neužteščiau, truputį sustosiu prie jaunos rašytojos (gimusios 1950 m. gegužės 28 d.) I. Gansiniauskaitės apsakymų, nes jų sužetąs ventisėsnis, kalba žymiai žodingesnė ir stilistinės priemonės įvairesnės.

a) Siužetas

„Tie patys“ kuklią knygėlę sudaro šeši apsakymai: „Tėtukas“, „Popierinė skrybėlė“, „Kanaarelė“ ir „Stotikiškiai“, „Susitaikymas“ bei „Tie patys“ iš ciklo apie „siauruko traukinėlio“ žmones.

„Tėtuko“ apsakyme aprašomas tipiškas geraširdis tėtukas, mylis gausią savo šeimą, išsipirkęs į kelionių knygą žentas, nepraustaburnė rėksnė marti ir dar keli mažėliai. Nepraradęs pusiausvyros, tėtukas išėmą su anūkėmis prie tyro, gaivaus ežero, kvėpdamas savo ilgo gyvenimo išmintį: „Kentėk, kentėk, vaikai, gyvenimas ne bandelėmis, akmenimis barstytas“ (13 psl.).

„Popierinėje skrybėlėje“ pavaizduota Belaikių pora — santūrus vyras bei visas paslaptis išplaušiantis žmona, agronomas su popierine skrybėle ir kolūkio mokytoja Lionytė, palikta agronomo Kosto už per glaudžius ryšius su kolūkio pirmininku Sabaliu („tarytum ne mokytoja, o piemenė kokia“ — 29 psl.).

„Kanaarelėje“ — mokytojų kambarys su rimtu ir susitelkusių direktorių Vincentu, jį privilioti norinčia „gerokai pagyvenusia, seniai apsilupusnavusia“ Rėda, alaus mėgėju Špoku ir kokių dvidešimties metų iš pažūros simpatinga mergaite, sergančios mokytojos pavaduotoja, kuri suke-

lia pavydą Rėdos viduje, kad ši, keršto lašai ištiškus, ryžtasi meilintis felerui, kankindama direktorių.

„Siauruko žmonių“ ciklo atskiruose apsakymuose vaizduojami „Stotikiški“ tarnaotojai: viršininkas Kazys Aukštaitis, kelio meistras Petkus su žmona Liuda, šoferis Anicetas Drigėnas su žmona Palmyra, ryšininkas Kilpa, pervažos sargas Dėdžiukas, siuvėjas Zigmas ir pensininkas Dryzius. Kai viršininkas numiršta, „Susitaikymas“ išryškėja jo ryšiai su Palmyra, kuri laidotuvių dieną vagone gimdo, pradėdama „susitaikymą“. „Tie patys“ apsakyme gerokai išgėres krovėjas Bronius, užnižius kumščiu, kerta meistrui tarpukain ir numaknoja per daržus, susidurdamas su velioniu stoties viršininku...

Šie apsakymai — mažutė dabartinės Lietuvos buities iškarpa. Čia ir tradicinis tėtukas, negalysis siaurų interesų pasaulį atsikratyti įpykusios marčios, čia ir pilki mokytojai, užgožti mažavertiškumo ir ne išvengiamų intrygų, čia ir Stotikiškių personalas — subanalėję, susmulkėję žmogisčiai, kurių dėmesio centre — stoties bufetas, moterys ir nugėrimai. Jeigu tėtuko asmenyje ir galima pastebėti dvasinio turinimo, tai kitus veikėjus (net patį direktorių Vincentą) vis dėlto charakterizuoja būdingas jauniems rašytojams abuojujamas, paviršutiniškas ironizavimas, dvasinis nuosmukis. Neužgriebta ne socialinės gilumų, pozityvios veiklos, aukštesnių polėkių, nors veiksmas vyksta arba kolūkyje, arba mokykloje bei stotelėje: visur subanalėjęs provincijos gyvenimas.

b) Veikėjų charakteristika

Jaunoji rašytoja turi savo stilių, savitą braižą. Charakterizuodama atskirus asmenis, pasirenka spalvingus žodžius, dažniausiai veiksmažodžius, o išpūdžiui sustiprinti panaudoja efektingus palyginimus, hiperboles, ištištus, pakartojimus. Jos veikėjų charakteristika per daug neišsėsta, gyva, spalvinga:

„O Balaikiene, mažutė ir karšta kaip tas degtukas, kuriuo pakūrė krosnį, jau pila kavą, raiko bandelę, neša sviestą. Sena, bet vikri kaip merglė. O liežuvis, liežuvis! Tik žeria, tik maišo kaimo naujėnas kaip žarijas. Ateitumėtė, atsisėstumėtė ant suolo, pasiklausytumėt... Ple-ple-ple jums ir abi ausis tiek idomybių pripilė, kad ligi vakaro neišsikapštytumėt“ (20 psl.).

Tarsi nenorėdama pertraukti apsakymo tekmo ir įkyrėti skaitytojui, stilingai naudodama gyvus veiksmažodžius bei sinonimus, vaizdingas metaforas, autorė trumpai drūtai supažindina su tėtuko žentu ir jo nuotaika:

„O šis, rimtas ir lėtas, iš šalies pažūrėjus, net niūrus žmogus, ką čiupęs, ką nugriebęs nuo stalo, dabar pasigardžiudamas rijo kažkokią kelionių knygą, čia pat, vos ne į lėkštę, atrėmęs stambia alkūnę“ (8 psl.).

Vos vienas sakiny, bet koks jis turinigas, vaizdas, gyvas, pastabus!

Kai kur autorė labai taikliai panaudoja mažiūninius daiktavardžius, kurie labai tinka jaunos mokytojos, atstypinios iš nepavykusios keionės, charakteristikai:

„Sniego paltelis, sniego kepurėlė, o ke-liukai po kaproninėmis kojineis net plieskia kaip raudoni! Akelės gryno ledo. Rankos bejėgiškai nukarusios. Lūpytės vapo: „Pakly-y-dau...“ Ir kad verkia Pus-bėdžių mokytoją, kad verkia, net noselė varva“ (30 psl.).

O štai senioko Belaikių gyvas, skulptūriškas vaizdas:

„Gražus seniokas! Stovi vienplaukis, atsisagstęs berankovius kailinėlius. Akys vėl meilios kaip katino, rankose uzbonas“ (29 psl.).

Galima sakyti, rašytojos niuansuota kalba, plaukianti vingriu tekme srautu, tampa įsijaujančia su jos kūrybine mastysena, stipra vaizduote, o betgi ir tikrovės atidžiu stebėjimu.

c) Stilistinės priemonės

Vaizduodama pasirinktų žmonių buitį, jauniausiai ryškina dailią veikėjų charakterį, rašytoja palyginti vykusiai sukuria tikrovės nuotaiką. Jos žmonės nėra monotoniškai kalba statistai: jie juda, kruta, barasi, vaišiniasi, džiaugiasi ar gedi.

Visą tą dinamišką atitikimą ir stilių, ryškias būdingas detales judriais veiksmažodžiais: „Išsokau į krantą, skriste atsikriau ligi tėtuko, toli palikusi draugę, žaibu apakabinau ir pabučiavau jį“ (18 psl.). Net ir ryto ūkana sunkiasi pro skystas užuolaidėles“ (23 psl.), o sofutė taipgi kaip gyva: „Sofutė nepaliesita — pūpsa du pagalvėliai ir, rodos, žaiposi iš sunerimusios bobelės, kuri dairosi po mokytojos būstą ir pati nežino, ko ieško“ (24 psl.).

Gyva stilių puošia gausa stilistinių priemonių:

a) Įsameninimas (prozopopėja): „Vėjas pūstelėjo plaukus ir atrodo, kad žilas debesėlis nusileido iš dangaus ant tėtuko galvos“ (17 psl.). — „Drėgnomis, baltomis skeptomis leidosi nelauktas, netikėtas pirmas sniegas“ (70 psl.).

b) Palyginimai: „Kaip juoda upė, kaip upė tavo plaukai“ (10 psl.). — „Draugės mama suriko, puolė brolienę kaip paukštę, gindama lizdą“ (14 psl.). — „Valsas — vingrus ir lengvas kaip upelis, švelnus ir tyras kaip ašara“ (16 psl.). — „Akys

mėlynos kaip katino“ (21 psl.). — „Išsišiepęs kaip bandelė“ (21 psl.).

c) Epitetai (pažymų ypatumai): „Dairios Balaikis vidury kietumo, tylus, nebylus kaip tas apledėjęs šulinys“ (20 psl.). — „Kaziu šlykšti ta gauruota, grėbstanti krūtinę ranka“ (51 psl.). — „Atsuka čiaupa, ir stora, dviem lankais suveržta statinė burbtelė, žagteri, o jos plonu kakleliu atšnyptusi kvapni, putota srovelė krinta mažų kriokleliu į žvilgantį bokalą“ (51-2 psl.).

f) Pakartojimai: „Žiūrėk į žmones, į žmones žiūrėk!“ (11 psl.). — „Gal man be alaus širdis sudžius, gal be alaus aš gyvent negaliu!“ (57 psl.).

g) Sinonimai (vienos reikšmės skirtingai skamba žodžiai): „Jam sąnarius gėlė, pusiauja diegė, nugarą maudė“ (78 psl.). — „Vanduo užia, pliaupia, kliokia“ (89 psl.). — „Moteris nespriešino nesimuistė, nebeaukė“ (15 psl.).

h) Ištištukai: „Tėtukas šyp, mirkt“ (9 psl.). — „Pora mėnesių, ir brinkt!“ (14 psl.). — „O į duris dunknt, dunknt... pūga“ (21 psl.). — „O akys juodos — žybt, žybt — kaip dvi džiointos slyvos, o ūsiukai — krypt, krypt — kaip dantų šepetėlis“ (21 psl.). — „Moteriškė siurbt, siurbt skaitų skystimėlių“ (244 psl.). — „Gūžt vyriokas pečiais, klest ant suolo“ (26 psl.).

i) Pamegdžiudama gamtos garsus, autorė prisirenka itin vaizdingų veiksmažodžių: „Šniurkštelėjo nosimi“ (34 psl.). — „Balsu pasikūčiodama, išėjo“ (15 psl.). — „Subliuvo avys, sumūrojo karvė, pasiuto kudakuoti vištos“ (15 psl.). — „Stabtelėjęs atsikvėpti, mirktelėjo žentui, treptelėjo koja ir vėl ėmė sukli mane ratu“ (16 psl.).

Rašytojai būtinai savitas, jo visu asmeniui alsuojąs stilius. Standartinio, suvienodinto stiliaus literatūra nepakenčia. I. Gansiniauskaitė, paskyrusi šį apsakymų rinkinį „lietuvių kalbos ir literatūros mokytojams Sofijai ir Rapolui Šalteniams“, ne be prasmės dėkinga jiems, nes jos stilius gyvas, niuansuotas, didelėmis pastangomis apšilvotas. Ir jos veikėjo kalba originali, savita kaip va, seno pensininko Dryžiaus: „Ir sutvarkyti mus tik viršininkas gali. Tu, Kazy, ir tvarkyk. Kaip gali, kaip negali — tvarkyk. Nieko nežiūrėk. Mes lot visi mokam kaip ciuciai, bet, kai reikia darbas dirbti, tu, Kazy, kiekiau griebk, kiekiau“ (54 psl.). Krovikas gi jį pertraukia vėl savo stiliumi: „Gera kuduoti, kai pats jau ant lentos, snapą po sparnu šildai“ (55 psl.).

d) Žodynas

Tačiau įdomiausia žvilgtelėti į I. Gansiniauskaitės, 24 metų uteniškės, Vilniaus universiteto studentės, žodyną. Vaizdingi, onomatopėjos būdu liaudies ar rašytojų sudaryti žodžiai stilių sugyvena, suteikdami jam judrumo ar stagnacijos, vaizdingumo ar paprastumo.

Labai paprastas slinkties veiksmažodis eiti. Tačiau Gansiniauskaitės siuvėjas

žirkliuoja, budėtojas atkibirkščiuoja, vaikais tipena, stoties viršininkas gūrina, o jaunos mergiškės „kojytės auliniais baltais vikriai švysčioja per sniegą“ (39 psl.). Nedidelėje 91 psl. knygukštėje aptikau net 23 veiksmažodžio eiti sinonimus:

atsilimpinti, bindzinti, dygsniuoti, gūrinti, išcypinti, įlervoti, įsiropšti, kilbinkštinti, kliurksėti (veltiniais), kinkuoti, kopti, numaskuoti (nubristi), nuskuosti, nušlumsėti, nulapenti, minti, sėlinti, šmukštelėti (pro vantelius), stypčioti, slampinėti, tipinti, tutinėti, žirkliuoti.

Jos veikėjai ne tik kalba, bet ir šūkčioja, klega, tarmi („nustok, netarmėk“), vambrija (niekus tauškia), vapa, maldo, svokščia, užgieda.

O štai šūsnis idomųjų, vaizdingų veiksmažodžių: ropstyti (sėsti), vypsoti (toje pačioje vietoje), suglumi, užniži, šuopuoti, nugebiti (žiedą), susikubrinti, iškilukinti (degtinę), nuvirventi (šurpuliui), krenkštelėti, šlaistytis, kiurksoti, blinkseti, įsisiprinti, plaistytį (vėjų), išgiežti (surūgusią nuotaką), dėbelėti, nusterti, kniūbsoti (gulėti), skalambyti (varpeliu), nutvilkti, suglumi.

Labai naudinga atsiminti apyvokos ir šiaip sau vartotinus žodžius: čiaupas (vandens ar statinės), dygsnis, orlaidė, sunkvežimio kebulė, trasa (takas), lyginuvas (prosas), tambūras (vagono aikštelė), garinukas (virtuvės garams sugauti), puspaltis, stabaras, proskyna, šleikštulys, antsiuviai (ant rankovių), gukšnis (gurkšnis), putkščiukai (paakiuose), šaukolis, prekystalis, peltakys (siūlė), skimčiojimas (skambėjimas), niršulys, vėjo šuoras, siutas.

Pabaigai keli spalvingi būdvardžiai: nukleipti (bateliai), išvaizdi, kupli (figūra), tirtantis (kuodelis), popliurės (takelis), tiži (košė), glazūruotos plytelės, kėsanti kupra, čerpinis kraigas, gaizus (aitrus, kartus), vytykštė, apsimėstinė (šypsena).

Šio rašinio tikslas — ne literatūrinis jaunos rašytojos apsakymų nagrinėjimas bei vertinimas: man rūpėjo atkreipti dėmesį į stilingą, žodingą kalbą, kai mūsų žodynas šaukte šaukiasi papildomas. Truputį stebina kai kurie skoliniai: festivalis (ar tai ne šventė?), balius (puota), kaprizingas (aišktingas) ir kt., kuriuos mes ir be jos gerai pažįstame.

A. SABALIAUSKO KNYGA

Vilniečio kalbininko A. Sabaliausko knyga „Žodžiai atgyja“ išleido Pensilvanijos universitetas Filadelfijoje. William Schmalstieg ir Ruth Armentrout išversta knyga angliškai yra pavadinta „Noted Scholars of the Lithuanian Language“. Vertimas buvo perrašytas elektrine mašine, leidinys atspausdintas offsetu.

A. BUCYS

KALĖDU SENELIS

Vieno veiksmo vaizdelis

Veikia: Kalėdų senelis, Birutė, Danutė, Algiukas, Vytukas, Mergaitė, Berniukai. Kambaryje — scenoje stovi papuošta eglutė ir viena kėdė.

1 scena

(Ieina Birutė ir Algiukas, juos įseka keletas vaikų)

Birutė: Mes pirmi, vaikų nėra, tik eglutė čia viena.

Algiukas: Tikrai, kokia graži eglutė! Kas dar gražesnio gali būti? Kiti vaikai: O-o-o!

Birutė: Ant jos žalių, gražių šakelių kiek daug įvairių žvakučių ir sidabrinų net žvaigždutė!

Algiukas: Viršūnė didelė žvaigždė, ji kaip tikra dangaus gelmė...

Kiti vaikai: Ai-ai-ai!

Birutė: Mamytė sakė man anksčiau, ir aš dar knygoje skaičiau, kad, va, tokia žvaigždė, kaip ši, ji buvusi labai šviesi, karaliams ir net piemenims parodžiusi, kur Kristus gims!

Algiukas: O aš girdėjau ir žinau, tai pasakysiu dar daugiau! Ak, buvę tai Kalėdų naktį, kai ėmusi žvaigždė ta degti. Ir ji keliavusi per dangų, ir ją pradėję žmonės sekti, — ir ją suradę Kristų brangų...

Kiti vaikai: O-o-o!

Birutė: Už tai Kalėdos, šventė ta, ir švenčiama jau visada.

Algiukas: Taip, Kalėdos mūsų šventė! Tai uždekim neiškentę nors vieną, vieną tik žvakutę, kaip sužibės tada žvaigždutės!

Kiti vaikai: Uždekim, uždekim!

Birutė: Uždegsime, gerai, bet čia dar ne visi vaikai.

Algiukas:

Tai pažaiskim, kol ateis, kas pažais mums neleis?

Kiti vaikai: Pažaiskim! (Visi susispačia aplink eglutę ir susiima rankutėmis)

2 scena

(Ibėga Danutė, Vytukas ir daugiau vaikų)

Vytukas: Čia dar tikrai vieni vaikai.

Danutė: Ką jūs čia veikiate visi?

Algiukas: Kol sužibės žvaigždė šviesi, mes žaisli norime. Gerai, kad jūs atbėgote, vaikai.

Birutė: Dabar pažaisim, kiek norėsim, ir žvakutes uždegs, pažiūrėsim... (Uždeginėja žvakutes)

Kiti vaikai: Čia pažaiskim, kaip gražu, pažiūrėsim, kiek daž!

Vytukas: Bet ateis Kalėdų dar senelis, taip pasakė man tėvelis!

Kiti vaikai: Kalėdų senelis?

Danutė: Taip man sakė ir mamytė, bet senelio nematyti...

Vytukas: Jei mums sakė, tai ateis ir pažais čia su vaikais!

Kiti vaikai: O-o-o!

Danutė: Dovanėlių jis atneš, gausi tu ir gausi aš!

Kiti vaikai: Ir aš, ir aš!

Birutė: Jis atneš mums saldainiukų ir kitų gražių žaisliukų!

Kiti vaikai: O-o-o, ai-ai-ai, kaip bus linksma mums, vaikai!

Algiukas: Bet kol senelio nematyti, kas gi mums dabar daryti?

Kiti vaikai: Kas daryti, kas daryti?

Danutė: Jūs jau buvot beždaižiai, tai, manau, graži pradžia...

Algiukas: Kol sulauksime senuko, sukime, vaikai, ratuką!

Kiti vaikai: Ratuką, ratuką!

(Visi, susikabinę rankutėmis, pradeda dainuodami žaisti)

Visi vaikai: (Dainuoja. Daina I). Skraido saulėle drugeliai tarp margų žiedų, akmenėlis skrist negali, jis juk be sparnų.

Šoka žiogas ir varlytė pievon iš balos, akmenėlio nematyti šokant niekados.

Skraido sniegė kaip kregždutės, nors ir be sparnų, ir sustoja ant eglutės, ant žalių šakų...

Susiėmę rankom drūčiai, jis ir aš ir tu, šokame ir mes, vaikučiai, sukamės ratu.

Tik sparneliais teplasnoja skrisdami drugiai, mes baizaisdami dainuojam, šokame smagiai!

3 scena

(Ateina Kalėdų Senelis ilga, žila barzda, pasiremdamas lazda, su maišu ant peties)

Visi vaikai: Kalėdų senelis! Kalėdų senelis!

(visi bėga pasitikti senelį)

Kalėdų senelis: Sveiki, vaikučiai, manęs jūs laukiat išties!

Aš spaudžiu drūčiai visus jus prie savos širdies... (Su visais vaikais sveikinasi, paglostydamas ir glamonėdamas)

Birutė: Prašom sėsti, pailsėti.

Algiukas: Prašom maišą pasidėti...

Kiti vaikai: Prašom, prašom!

(Visi vaikai patarnauja seneliui: pastato kėdę, padeda nusiminti maišą ir pasodina prie eglutės).

Senelis: Žinau, kad laukiate, mielieji, matau eglutę gražią čia, nors eiti teko ir prieš vėją, bet keliavau, nors ir nakčia...

Birutė: Prieš vėją ir nakčia, tai buvo juk labai sunku!

Algiukas: Kaip kelią suradai į čia, papasakok, seneli, mum!

Kiti vaikai: Papasakok, seneli, kaip suradai čia kelią?

(Visi susidomėję susiglaudžia aplink senelį, vieni stovėdami, kiti susėda ant grindų).

Vytukas: Iš kur, seneli, keliavai? Danutė: Klausykime, vaikai...

Senelis: (Dainuoja. Daina II.). Kur vasarą žemčiūgai žydi darželiuose žalių rūtelų,

kur Dievas laimina ir lydi kiekvieną rankomis Smūtkelio...

Kur žiemą baltą drobę klosto ant žemės, žvaigždėmis išsusta, — lyg angelai iš Dievo sosto, — ir supa pasakų apsiaustu...

Kur žmonės turi tyrą širdį, kaip rytmečio rasos lašai, — tos žemės vardą skambant girdi, — kiekvienas žinome tą šalį...

Tai Lietuva! Nėra jau žodžio gražesnio dar už šį žodelį, — jis mus ramina ir pagudžia, — kaip žodis, tartas Visagalio...

(Nutyta pakėlęs galvą ir ištiesęs aukštyn ranką).

Birutė: Tai atėjai iš Lietuvos, seneli mielas ir brangus?

Algiukas: Tenai prie kalno Velionos matėi ir mūsų gal namus?...

Kiti vaikai: Nors kalba mums tėveliai, papasakok ir tu, seneli...

Senelis: Dabar tenai nėra taip gera, kaip pamename mes seni, ir ažuolai liūdnei sau šnara, o eglės tylų ilgesy...

Tik Nemunas dar laisvas plaukia, — nevrąžo jo šiaurės ledai... Vakarės vėjas ten palaukėm ateina kartais, kaip gandai...

Bet jums juk rūpi, kaip Kalėdos ten švenčiamos vaikų?

Ir jiems yra mažytės bėdos, tiek daug neturi dovanų...

Kai neturėjo nieko kito atsiųsti jums iš Lietuvos, manęs jie prašė vakar rytą pasveikinti jus už juos...

Ir sveikinu aš jus, vaikučiai, savuoju ir anų vardu...

Linksmai sau aukite sveikučiai ir dar čia jums, va, dovanų...

(Atidaro maišą ir pradeda dalyti dovanėles)

Visi vaikai: O-o-o! Ai-ai-ai!

nesispauskite, vaikai!

Senelis: (Dalindamas dovanas dainuoja. Daina III.).

Imkit kiškį ir šunytį, šokoladą imkit, va, gaus dar spriktu per nosytę, jei kam šito negana.

Tas kiškis taip, kaip gyvas, Uodegėlė jo trumpa. Imkit obuolius ir slyvas, jei kiškeliu negana...

Imkite ir saldainiukų... Gal atimsite kada, kad aplankė jus senukas su Kalėdų dovana...

(Baigia dovanas dalyti ir dainuoti)

Birutė: (Nusilenkusi seneliui), Jau ačiū, ačiū tau, seneli, kad mūsų čia nepamiršai, kad taip toli lig šių namelių mums dovanėles tu nešei.

Algiukas: (Taip pat seneliui nusilenkęs), Už tai mes mylim ir mylėsime, tave, seneli, visada...

Tave paaugė dar minėsime, tokia tau mūsų dovana...

Senelis: (Pakilęs nuo kėdės), Ačiū jums, vaikučiai mieli, už gražiuosius žodelius...

Reikia man keliauti vėliai, aplankyti dar kitus...

Kariuomenės atkūrimas

Šiomet lapkričio 23 d. sukanka 56 m., kai buvo atkurta Lietuvos kariuomenė. Taip pat lapkričio 11 d. sukako 35 m., kai mirė Mykolas Slezevičius. Tai buvo žymiausias kariuomenės organizatorius ir karo šauklis, kuris pakvietė savanorius ginti tėvynės laisvę. Ta proga susipažinkime, kaip vyko kariuomenės atkūrimas.

Po ilgų metų spriedaus lietuvių tauta nusikratė spriedaus pančius ir pasiryžo būti laisva ir nepriklausoma. Tai buvo laimingasis mūsų tautos pavasaris, kuris išaušo 1918 m. vasario 16 d. Jį oficialiai paskelbė rinktinį tautos vyrų būrelis Lietuvos sostinėje Vilniuje. Paskelbus nepriklausomybę, tuoj buvo susirūpinama ir savos kariuomenės atkūrimu, nes ginkluotą jėgą buvo reikalinga palaikyti vidaus tvarką ir gintis nuo išorės priešu. Tuo reikalu pirmieji pradėjo rūpintis sugrįžusieji iš Rusijos lietuviai karininkai. Jie registruos Valstybės Taryboje ir sudarė kariuomenės organizacinį branduolį.

Pirmaisiais savanoriais yra pripažinti karininkas Kazys Skirpa ir kareivis Stasys Butkus. Jiedu pirmieji užsiregistravo Valstybės Taryboje ir įstojo į krašto apsaugą. Kai užsiregistravo daugiau sugrįžusiųjų iš Rusijos karių, karin. V. Grigaliūnui-Glovackiui buvo pavesta suorganizuoti Vilniuje pirmąjį savanorių būrį. Viskas buvo daroma slapta, kad nesužinotų vokiečiai. Tas būrys ir buvo mūsų kariuomenės branduolys, kurį vėliau sudarė apie 200 vyrų ir keletas moterų. Kariuomenės organizavimas dar vis ėjo labai sunkiai, nes neturėta gerų organizatorių.

1918 m. lapkričio 11 d. prof. A. Voldemaras sudarė pirmąjį ministerių kabinetą. Apie šį kabinetą karin. V. Grigaliūnas-Glovackis savo atsiminimuose rašo:

„...Toji vyriausybė buvo nusistačiusi paskelbti amžiną neutralitetą, atsakyti nuo kariuomenės ir pasitenkinti vien milicija vidaus tvarkai ir saugumui palaikyti. Todėl šis ministerių kabinetas ir buvo vėliau vadinamas „amžinojo neutraliteto vyriausybe“. („Santarvė“, 1955 m. Nr. 4-5).

Šiame kabinete krašto apsaugos ministerio pareigas ėjo (jokioje kariuomenėje netarnavęs) min. pirm. A. Voldemaras. Pirmuoju krašto apsaugos viceministeriu paskirtas nemokanti lietuviškai rusų gen. Kondratovič, o antruoju viceministeriu lietuvių karininkas prisistatė J. Aukštoulis. Apie šį „viceministerį“ karin. V. G. Glovackis taip rašo:

„...Dauguma buvo jį pirmą kartą išvydę, visi mes tik iš jo paties išgirdom, kad jis yra krašto apsaugos viceministeris, nes apskritai paėmus, kai kurie, kaip, pvz., aš, žinojome, o kiti girdėjo, jį esant Vyriausios okupantų Kareivių Tarybos (Der Hauptsoldatenrat fuer Litauen) pirmininku ir Generalkomandos Cenzūros Skyriaus viršininku“. (Ten pat). Ir lietuviai karininkai labai nustebo, kad paaiškėjo, kad „jis buvo A. Smetonos ir A. Voldemaro iš okupantų Generalkomandos iškvieistas antrojo krašto apsaugos viceministeriu“. Apsaugos Štabe gen. Kondratovičiaus pasiūlymu, svarbiausias vietas užėmė rusai karininkai. O kai A. Voldemaras išvyko į užsienį, tai gen. Kondratovičius jautėsi esąs Lietuvos ginkluotųjų pajėgų vadovu ir dar griežčiau ir atviriau ėmė vykdyti savo rusišką politiką. Tokia iširusia „amžinojo neutraliteto vyriausybe“ ir gen. Kondratovičiaus praeities.

dratavičiaus praeities veikla buvo labai nepatenkinti jaunieji lietuviai karininkai, ir jie suruošė sukilimą. Tuomet buvo sudarytas stiprus koalicionis ministerių kabinetas ir pakeista kariškoji vadovybė. Gen. Kondratovičius pabėgo iš Lietuvos, o rusai buvo pašalinti iš vadovaujamų vietų. Kaip rašo karin. V. G. Glovackis, „Šitas pirmasis sukilimas davė pradžią bei impulsą pirmajam kovos prieš bolševikus organizavimo laikotarpiui“.

1918 m. lapkričio 23 d. buvo išleistas pirmasis krašto apsaugos ministerijai įsakymas. Vienas svarbiausių to įsakymo punktų buvo pavardimas karin. J. Galvydžiui-Bykauskui organizuoti pirmąjį pėstininkų pulką. Ir ši diena tapo mūsų kariuomenės švente, kurią mes minime kiekvienais metais.

1918 m. gruodžio 26 d. M. Slezevičius sudarė antrąjį ministerių kabinetą. M. Slezevičius buvo žymus valstybininkas, kovotojas ir gabus organizatorius. Tai yra vertas ypatingos pagarbos vyras, nes jis pašaukė savanorius, išjudino visus į darbą ir kovą su Lietuvos priešiniais. Jis krašto apsaugos ministeriu pakvietė lietuvių karininką M. Velykį ir pradėjo kurti Lietuvos kariuomenę. Tauta išgirdo ir įvertino M. Slezevičiaus ugningą atsisakymą. Vyrai, palikę arklą, knygą, lyrą, išėjo savanoriais tėvynės laisvės ginti. Jie tą pareigą šventai atliko.

Vėliau įvyko staigūs pasikeitimai. A. Voldemaras, kuris visai nesistengė atkurti Lietuvos kariuomenės, buvo išrinktas Savanorių Sąjungos garbės nariu, apdovanotas ordinais ir medaliais. O ką gi gavo M. Slezevičius, kuris pašaukė savanorius ir visą laiką jais rūpinosi?

Atėjo nelaimingieji 1939 metai. Lietuvos žemę trempia raudonosios įgulos, o M. Slezevičius sunki liga paguldo į lovą. Sirdgama labai sielojosi, kad jau nebėra nepriklausomos Lietuvos, ir lapkričio 11 d. amžinai užmerkė akis. Mirties priežastis — sunki liga ir skaudūs pergyvenimai, mantant žūstančią Lietuvą, kuriai gėlbėti jis buvo paskyręs visą savo gyvenimą. Visa tauta apgailestavo anksti mirusį laisvės kovų šauklį, kuris tuomet Lietuvai dar buvo labai reikalingas. 1940 m. komunistinė Rusija okupavo mūsų tėvynę ir išsklaidė taip sunkiai ir rūpestingai M. Slezevičiaus sukurtą Lietuvos kariuomenę.

V. Vytenietis

Visi nusiplauna rankas

Kai anglų-lenkų draugija nutarė pastatyti Katyno miške nužudytiems kariaus paminklą, kuriam iki šiol Londone vis dar negali surasti vietos, šios tragiškos vietojės vardas vėl pradėtas linksmuoti spaudoje. Kaip žinoma, sovietai ir vokiečiai nusiplovė rankas, suversdami kaltę vieni kitiems. Masinių žudynių kaltininkai iki šiol dar neteisti ir nenubausti.

Dviejų knygų apie Katyną autorius Louis Fitzgibbon šia proga vėl pakartojo spaudoje Katyno miško šurprios tragedijos istoriją, kurios ne tik lenkai, bet ir visos kultūringas pasaulis dar ilgai negalės pamiršti. Tuo pačiu jis primena, kad Katyno byla dar nėra galutinai išaiškinta, žu-

dikai nenubausti, nužudytųjų giminėms neatlyginta.

1939 m. rugsėjo mėn. Tarybų Sąjunga ir Vokietija slapta pasidalijo mirties agonijoje besiblaškantią Lenkiją. Pusantrą milijono Lenkijos gyventojų sovietai tuojau pat pasinėti į Sibirą. Iš jų tik 15,000 karininkų ir vadovaujančių asmenų buvo palikti tardymui. Po šešių mėnesių, t. y. 1940 m. balandžio mėnesį 500 žmonių buvo atskirti, o likusieji išgabenti į stovyklas.

Išgabentųjų keturiolikos tūkstančių ir penkių šimtų likimas taip aprašomas: keturi tūkstančiai buvusių Starobiesko stovykloje, prie Charkovo sušaudyti; apie 6,000 iš Ostaškov stovyklos buvo uždaryti į baržas ir paskandinti prie Archangelsko; apie 4,500 likusiųjų Kozelsko stovykloje buvo atvaryti į Katyno mišką ir čia pavieniui kulka į pakaušį nužudyti. Jie visi palaidoti masiniame kape. Po visų tu įvykių, nežiūrint didžiausių pastangų, nei vienas iš 14,500 pasmerktųjų nebebuvo suistas. Net ir tada, kai Wehrmachtas užpuolė Raudonąją armiją šaukėsi lenkų belaisvų pagalbos, nei vienas iš pasmerktųjų nebeatšaukė...

Prasidėjus sovietų-vokiečių karui, Katynas pateko į vokiečių rankas. 1943 m. pavasarį pasklido gandas, kad Katyno miške surasta tūkstančiai lavonų lenkų karininkų uniformose. Po poros dienų rusai paskelbė, kad tai yra vokiečių šmoksas, nes Katyne kadaise buvusios kapinės, kuriose ir surasta seniai palaidotų lavonų liekanos. Tačiau kai lenkai paprašė Raudonąją Kryžių sudaryti tarptautinį komitetą lavonams ištirti, rusai pasipriešino.

Tada iniciatyvą ėmėsi vokiečiai. Jie sudarė tarptautinę ekspertų komisiją, į kurią buvo pakviestas ir neutralios Šveicarijos atstovas prof. Naville. Patikrinta 900 lavonų. Komisija, kurią vokiečiai vadino tarptautine, nustatė, kad žmonės buvo nužudyti 1940 m. pavasarį, t. y. tuo metu, kai Katynas buvo rusų rankose. Vokiečiai jį užėmė tik po 15 mėnesių.

1944 m. Katyno miškas vėl pateko į Sovietų rankas. Vien tik rusų sudaryta komisija vėl atkasė masinius kapus ir nustatė, kad lenkus nužudė vokiečiai 1941 m. rudenį. Vakarų pasaulis pasimetė — pasidarbė neaišku, kas sako teisybę. O kai 1945 m. prasidėjo Niurembergo teismas, tai Katyno žudynės buvo įrašytos į vokiečių kaltųjų sąrašą. Nors Sovietų atstovai sėdėjo teisėjų kėdėse, bet atmosfera pasidarė tokia įtempta, padėtis tokia neaiški, kad bylos pabaigoje Katynas nebebuvo minimas. Tik oficialūs vokiečių gynybas dar išdriso paklausti: „Jei mano ginamieji nėra už tai kaltinami, tai kas yra atsakingas už Katyno žudynes?“

1950 m. generolas Andersas vėl atnaujino Katyno bylos tyrinėjimus. 1952 m. JAV Kongresas sudarė specialią komisiją žudynėms tirti. Toji komisija nustatė, kad tai neabejotinai NKVD darbas, ir reko-

J. Baltmiškis

Kiti rašo

„Tėviškes Ziburiai“ (Nr. 41) įsidėjo rašinėję apie labiausiai Lietuvoje engiamą vyskupą Vincą Sladkevičių.

„Žiniomis iš Lietuvos, šiuo metu labiausiai engiamas, šnipų apsuptas ir niekur neišleidžiamas yra vysk. Vincas Sladkevičius. Nuo 1957 m. tuoj po konsekracijos, nepradėjęs eiti vyskupo pareigų, jis buvo ištremtas į Nemunėlio Radviliskį, Panevėžio vyskupijos šiaurę, ir ligi šiol ten laikomas. Anksčiau ten buvo ir kitas kunigas, o vyskupas skaitėsi kaip altaristas. Dabar jis paliktas vienas aptarnauti šventovę, ir niekam neleidžiama jam padėti net šventovę išliuoti, ar altorius papuošti. Kai vysk. Julijonas Steponavičius, taip pat ištremtas ir izoliuotas, gali kartais nuvykti į kunigų laidotuves arba dėl propagandos nuvežamas atlaikyti mišių ir turistų lankomus Druskininkus, tai vyskupui Sladkevičiui draudžiama net žingsnį žengti iš klebonijos.

Už ką jis taip spaudžiamas ir baudžiamas? Ar už tai, kad Romos buvo parinktas ir paskirtas titulinis Aboros vyskupu ir arkivyskupu kankinio T. Matulionio pagalbinku? Sovietai ieško gerų santykių su Roma, tai kodėl baudžia žmogų už Romos atliktą paskyrimą? Kodėl jį laiko nusikaltusiu vyskupu, kai nespėjo nė sušilti konsekruotas, nė mažiausio vyskupiško žingsnio padaryti, kuris prailenktų su sovietine tvarka ar jų religijos naikavimo taktika? Kokiame civilizuotame pasaulyje krate baudžiamas žmogus už nepadarytus prasielenkimus, juo labiau vyskupas, kurį, kaip išskirtinų dorybių vyrą, parenka ir skiria Šventasis Sostas?

Sovietai nemėgsta „daryti kankinių“, ypač dėl religijos. Jie vis randa politinį pretekstą ar dirbtinį sukuria. Bet koki politinį nusikaltimą jie gali priskirti šiam vyskupui? Jis yra antras, po arkiv. Matulionio, kurį sovietų sistema padarys tyliai užgniaužtu, net viešumon nespėjusiu išeiti vyskupu — kankiniu.“

„Mūsų Vytis“ (1974. I) spausdina Danguolės Kvilytės straipsnį „Mums reikia vienos kito“, kuriame ji pasakoja savo įspūdžius iš apsilankymo Lietuvoje.

„Jeigu kas manęs paklaustų, kas man Lietuvoj labiausia krito į akį, arba kokius svarbesnius įspūdžius aš susidariau, mano atsakymas būtų labai pesimistiškas. Lietuvoje aš tikrai pamaciau ir pajutau, kaip lietuvių tauta sparčiai miršta išveivijoje ir Lietuvoje. Jutau, kad beveik mūsų tautos gyvenimo minutės yra suskačiuotos. Tauta yra tikroje krizėje ir todėl mums reikia kaip galima greičiau sukaupti savo jėgas ir rimtai — ne juokais padėti vienas kitam. Jeigu mes esame pasiryžę nepalaidoti savęs ir savo tautos, tai vienas žinomas ir neišvengiamas faktas yra, kad lietuviams Lietuvoje reikia lietuvių išveivijoje, o lietuviams išveivijoje būtina reikia lietuvių Lietuvoje.

Bendrai žiūrint, viena iš pagrindinių problemų Lietuvoje yra rusifikacija, kuri yra glaudžiai susijusi su asmens prigimtyje teisių suvaržymu. Dažną rusifikacijos įtaką Lietuvoje galime pajusti, Amerikoje pavartę jų spaudą. Kiek gatvių, miestelių, kolūkių yra pavadinta rusų didvyrių vardais. Visose knygose randame rusiškus įvadus, po nuotraukomis rusiškus pavadinimus. Daug mokslinių darbų yra rašoma grynai rusų kalba. Bet visa tai mums tik faktai ant popieriaus ir tik pabuvusi Lietuvoje, aš asmeniškai pajutau, kiek gili rusifikacija yra ir kiek daug ji paliečia žmogaus paprastą asmenišką gyvenimą.

„...Pabuvojus Lietuvoje, vienas iš daugiausiai man pažįtamų veidų tapo draugu Vladimiro Ilicho Lenino veidas. Jį sutikau visuose kampuose ir užkampiuose. Universiteto rūmų koridoriuose tarp Lietuvos didvyrių, Donelaičio, Putino ir kitų biustų stovėjo ir Leninas. Juokingiausia man buvo tai, kad per Vilniaus 650 metų sukakties minėjimą didžiausiu Vilniaus herojum pasirodė ne Gediminas (Vilniaus įkūrėjas), bet Leninas, kurio garbei buvo pastatyta gėlių puokštė.

Rusifikacija smarkiai vyksta ir intelektualinėje plotmėje. Kadangi visi moksliniai vadovėliai — medicinos, technikos, lingvistikos — yra rusiškai parašyti ir Rusijoje išleisti, darosi problema su studentų moksliniu žodynu, kuris irgi remiasi rusų kalba. Panašią problemą mes turime išveivijoje.“

Tačiau straipsnio autorė neragina atsakyti keliuonių į Lietuvą. Priešinag! Ji sako:

„Jeigu norime, kad Lietuva išliktų gyva, lietuviams Lietuvoje reikia lietuvių išveivijoje, o lietuviams išveivijoje reikia lietuvių Lietuvoje. Kadangi lietuviai Lietuvoje negali išeiti į pasaulį, mes išveivijoje galime nors dalį to pasaulio į Lietuvą atvežti ir įkvėpti laisvą vakarietišką dvasią. Ar nebūtų gerai, jeigu galėtum susidaryti vien tik jaunimo ekskursiją, kuri galėtų į Lietuvą nuvažiuoti ir tarp savų pabendrauti.“

„...Padėkime lietuviams Lietuvoje ir prisimindami paprastą lietuvišką draugiškumą. Ne kartą Lietuvoje ir Estijoje su gėda prisiminiau, kaip Amerikoje mes sutinkame tuos lietuvius, kurie mus aplanko čia. Su bombomis, koliojimais, šmeižtais. Nors tie atvykėliai kaip tik ir yra tie žmonės, kurie turi tą sunkų gyvenimą be laisvės po rusų jungu, o mes esame laisvieji. Atrodo, lyg rusifikacija būtų mus paveikusi taip, kad mes čia elgamės, kaip rusai: savo brolius sutikdami šaltai ir parodydami, kad mes jų nemėgstam.“

mendavo J. Tautoms imtis atitinkamų žygių. Niekas nieko nebandė daryti. Tylos uždanga nusileido ir 1956 m., kai klausimas buvo pakartotinais iškeltas JAV Kongrese. Vokiečiai, karo kaltinimais apkrauti, neturėjo teisės prasižioti, o lenkai, būdami po Chruščiovo batų, nutarė, kad tyla bus geresnė byla.

1971 m. Katyno vardas vėl pasirodė pasaulio spaudoje. Tais metais išėjo jau minėtos L. Fitzgibbon knygos, atskleidžiančios Katyno žudynių faktus ir smulkmenas. BBC televizija du kartus parodė Katyno „dokumentinę“ filmą. Anglų parlamente atsirado rezoliucija, kurią pasirašė 200 visų partijų atstovų. Lordų rūmuose taip pat buvo Katyno debatai. Atsiliepė ir JAV spauda. Tačiau tais pačiais metais „Soviet Weekly“ vėl paskelbė, kad vokiečiai kalti, nors tos kaltės įrodymai tvirtų dokumentų nepateikė. Ir vėl tyla.

Šiais metais bylą atnaujino patys lenkai, nutarę Londone pastatyti Katyno aukoms paminklą — obeliską. Nors jo epitafė niekas tiesiog nekaltinamas, bet paminklas vis dar nesuranda kampo žemės toje šalyje, už kurios laisvę daug lenkų atidavė savo gyvybės.

Bent iš dalies norėdami šį nemalonų reikalą užžuostyti, sovietai buvo nusivėžę Tarybų Sąjungoje viešintį prezidentą Nixoną į Chatino kaimą Baltarusijoje, kur vokiečiai, kaip ir Pirūpyje, sušaudė visus gyventojus. Tačiau greitai paaiškėjo, kad Chatinas nėra Katynas, kurio miško glūdomoje nekaltų lenkų karininkų sunykę likučiai tebelaukia, kada jų žudikai išdris pasauliui parodyti savo kruvinas rankas. Nekaltas kraujas šaukiasi dangaus keršto. Bet tuo tarpu to dangaus kryptimi net kukliam obeliskui neleidžiama pakilti.

J. Pelkis

LIETUVOJE

A. KUČINGIUI — 75

Spalio 18 d. pagrindiniam nepriklausomos Lietuvos operos šului, garsiajam dainininkui — bosui Antanui Kučingui sukako 75 m. amžiaus.

„Penkiasdešimt metų atiduota lietuvių operos teatrui, sukurta 70 vaidinimų, gastroluota Paryžiuje, Stockholme, Pragoje, Taline, Rygoje, Maskvoje — visa tai jau seniai aukso raidėmis įrašyta į mūsų operos istoriją“ (Lit. ir menas, Nr. 42). Visa tai gražu ir teisinga. Tik nepridėta, kad iš tų 50-lies metų, atiduotų Lietuvos operai, dešimtis priklauso miško ir katorgos darbams Sibire. A. Kučingis 1946 ar 1947 m. buvo nuteistas 25 metams sunkių darbų. Iš Sibiro sugrįžo atgal į Lietuvą 1956 m. Keista, bet kūrybinių sąjungų savaitraštis visa tai jam įskaito į „muzikinę veiklą“, gražiai paliaupsina A. Kučingį ir dėkoja jam už „padovanotas džiaugsmo akimirkas“.

KOPŪSTAI, KOPŪSTAI...

„Tiesa“ rašo, kad šiemet Lietuvoje nepaprastai užderėjo kopūstai. Vien tik Vilniaus sandėliuose prikrauta 4.000 tonų kopūstų. O šalia sandėlių „didžiausios kopūstų rietuvės iškilusios atviroje asfaltuotoje aikštėje“. Čia sukrauta apie 800 tonų kopūstų. Jie niekuo nepridengti. Jeigu netikėtai užklups šaltis, atsitiks tas pats, kas atsitiko praėjusiais metais — kopūstai persals ir suges, „štai kaip išleina“, skundžiasi laikraštis, „žemdirbys išaugina, įvykdo planus, o čia daržovės pasmerktos sugesti“. Korespondentas užmiršo pridėti, kad už kopūstus turėjo kas nors ir užmokėti...

SENIAUSIA ENCIKLOPEDIJA

Vilniuje leidžiamas mėnesinis žurnalas „Mokslas ir Gyvenimas“ 1974 m. Nr. 7 atspausdino straipsnį „Seniausia Lietuvos Enciklopedija“, kur straipsnio autorius Vytautas Bogušis išvedžioja, kad pirmoji lietuvių enciklopedija buvusi Jono Protasevičiaus (bene iš Protazo vardo išverstos sulenkintos pavardės) knyga „Inventores Rerum“ (trumpas aprašymas apie išradimus), 1608 metais atspausdintas Vilniuje, Jono Karcano spaustuviėje. Straipsnio autorius sako: „Taip vadinosi vos 32 puslapių pirmoji Lietuvoje išspausdinta enciklopedija“. Knygėlė parašyta lenkų kalba.

Knygėlės autorius esąs Jonas Protasevičius, neturtingas bajoras iš Mogilnios, Punsko pavieto. Ją parašyti jį greičiausiai bus paskatinusi tuo metu labai paplitusi ir vertinama Venecijoje išleista Polidoro Vergilijaus „De inventoribus rerum“ (Apie išradimus). Tas leidinys buvęs savo rūšies ano meto „bestseller“, nes per pirmuosius du dešimtmečius buvusios išleistos net 26 laidos. Su ja Protasevičius bus susipažinęs Vilniaus Universitete, kuriame, atrodo, bus studijavęs. Vilniaus Universitete dabar „iš 1532-1585 m. laidų turime net dešimt jos egzempliorių“, rašo Bogušis.

„J. Protasevičiaus enciklopedija nėra visiškai originalus darbas arba P. Vergilijaus veikalo vertimas tikrąja šio žodžio prasme. Tai sutrumpintas P. Vergilijaus knygos turinio atspasakojimas, sekimas. Autoriaus sumanymą sunkino ir pasirinktoji eiliuoto rašymo maniera. Tačiau pats tokio pobūdžio veikalo parašymas ir jo išspausdinimas yra reikšmingas faktas, kuris rodo, kad XVII a. pradžioje švietimas ir mokslas jau buvo pasiekę gana aukštą lygį, kadangi prireikė net universalas „visų išradimų ir išradėjų“ žinyno.“ (ELTA)

LIETUVOS MIESTAS IR KAIMAS

Devyniolika kalbų leidžiamas žurnalas „Sovetskij Sojuz“ (jis parduodamas ir Londone) dešimtmetyje numerį daug vietos paskyrė Lietuvai. Remiantis Vilniaus, Žirniūnų ir Lazdijų pavyzdžiais, rašoma: „Namai čia — ne tik stogas virš galvos. Jie gražūs, patogūs, formuoja ne tik butą, bet teigiamai paveikia žmogaus skonį, įpročius, moralę“.

Straipsnyje sakoma, kad Lietuvoje atsakyta nuo labai didelių miestų kūrimo, siekiant pramonę paskirstyti po visą kraštą.

Kalbant apie kaimą, nurodoma, kad jį reikėjo iš pagrindų rekonstruoti. „Visų pirma teko įtikinti valstietį, kad įprastas jo gyvenimo būdas nėra geriausias“ (?). Per paskutiniuosius septynerius metus esą ūkininkams buvo išmokėta 100 mil. rublių kompensacijos ir suteikta 56 mil. rublių paskolų. Esą jau tokių kolūkių (želveles), kur gyventojai nebedirba sodybinuose sklypuose. Jų žemėje pagaiduojamas kultūras pasėjas ir auginas kolūkietis. (Atrodo, kad tai sodybinių sklypų panaikini-mo pradžia. Red.).

Tame pačiame žurnale vienas skyrius skirtas Lietuvos dalei ir išidėtas reportas apie keliones Viduržemio jūra laivu „Litva“. (Kaip žinoma, šis lietuvišku vardu pavadintas, lietuviškais baldais apstatytas ir lietuvių dailininkų paveikslais papuoštas laivas nepriklauso Lietuvai ir niekas jame negali lietuviškai susikalbėti. Red.).

PAVARDŽIŲ ŽODYNAS

Lietuvos Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas ruošiasi išleisti lietuviškų pavardžių žodyną. Jame bus pateiktos visos dabartinės lietuvių pavardės. Taip pat bus nurodyta, kur toji pavardė labiausiai paplitusi ir kiek yra iš viso tokių šeimos pavardžių.

Skaitytojų laišškai

DETENTĖ IR TARYBOS

Dailiai išvedžioja J. Gr. („E. Lietuvis“, Nr. 43) apie žodį detentė, siūlydamas jį pakeisti atoslūgiu. Gal šiuo atveju jis ir teisus, bet vis dėlto žodžiai atoslūgis ir atoslūgi, kad ir perkeltinėje prasmėje, ne visiškai atitinka „end of strained relations“, kaip detentes sąvoka aiškina Oxfordo žodynas. Bet svarbiausia, kaip J. Gr. sako, kad atoslūgis turi tą materialinę prigimtį ir jį perskačius, mintis nejuočių persikelia visai kitur. Norint vis dėlto detentes išvengti, tur būt, reikėtų vartoti du žodžius ir sakyti politinis atoslūgis.

Tikra tiesa, kad mūsų spauda jau per daug kartais pasinėša į svetimybės. Iš kitos pusės, gailla, kad vis daugiau atsiranda žodžių, kurių gal nebetiktai vadinti barbarizmais, nes jie yra tarptautiniai, visose kalbose priimti ir vartojami. Pvz., angliai

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntiniais reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PU

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pagaldavimus.

Europos Lietuvių Kronika

LAIKAS ĮSIGYTI KALENDORIŲ

Tradicinis Nidos Klubo nuplėšiamas 1975 m. kalendorius jau siuntinėjamas klubo nariams. Kas dar norėtų jį gauti, prašoma nedelsiant užsisakyti.

Kalendoriaus kaina Nidos Knygų Klubo nariams ir „E. Lietuvio“ skaitytojams vienas svaras, arba 2.50 dol., arba 6.00 DM. Visiems kitiems — 1.25 sv., arba 3.50 dol., arba 7.00 DM.

IEŠKO TARNAUTOJŲ

Radiojo stočiai „Liberty“ Europoje (Muenchene) reikalingi tarnautojai, gerai moką lietuvių ir rusų kalbas. Ypačiai svarbu geras lietuvių kalbos mokėjimas. Pageidautina, kad kandidatai būtų linke į spaudos darbą.

Rašyti: L. Namų B-vės Sekretoriui, 2 Ladbroke Gdns., London, W11 2PU.

PRŪMAMI UŽSAKYMAI

Jau paskelbta, kad, nežinint sunkumų ir rizikos, „E. Lietuvio“ kaina lieka nepasikeitusi — £5.50 metams (pensininkams £4.00). Kad nesutrukdytų laikraščio gavimas, kviečiame visus skaitytojus nedelsiant atnaujinti prenumeratą, o taip pat paraginti kaimynus laikraštį užsisakyti. „E. Lietuvio“ yra gera kalėdinė dovana draugams.

Primenama, kad dar galima gauti ir sienučių nuplėšiamų lietuviškų kalendorių.

Siusdami pinigų, nepamirškite prisųsti nors kuklią auką ar kalėdinę dovaną lietuviškai spaudai paremti. Už tai būsimė dėkingi ir skelbsime aukotojų sąrašus laikraštyje.

Administracija

LONDONAS

VISI Į BAZARĄ

Pabaltiečių kalėdinis bazaras įvyks lapkričio mėn. 30-tą dieną ir gruodžio mėn. 1-ąją dieną. Šeštadienį, lapkričio 30 d. nuo 11 — 8 val. vakaro. Sekmadienį — nuo 3 — 8 val. vakaro.

Sekmadienį 5 val. pasirodys Londono šeštadienės mokyklos vaikųčių Tautinių šokių grupė, kuri visada labai gražiai pasirodė ir susilaukia daug ovacijų. Lietuviškam skyriui atstovauja Londono Lietuvių Moterų sambūris „Dainava“. Dar ne vėlu atsiųsti bazarui dovanų.

Veiks loterija, bufetas. Be to, galėsite nusipirkti gražių ir įdomių kalėdinių dovanėlių, kurių krautuvisė nerastė.

Veiks maloniai kviečiame atsilankyti. Adresas: 72, Queensborough Terrace, Bayswater, London, W. 2. Latvių Namuose.

DAINAVIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Š. m. lapkričio 24 d. 3 val. p. p. Lietuvių Namuose šaukiamas susirinkimas.

Visos narės kviečiamos dalyvauti.

Valdyba

PAIEŠKOJIMAS

Prašomas atsiliepti Juozas Masenis-Jablonskis, gyvenęs Clau Hall Farm, Reigate. Ieško sesuo Juškauskienė-Masenytė iš Lietuvos.

Rašyti „E. Lietuvio“ redakcijai.

NOTTINGHAMAS

MIRĖ S. ROZYS

Spalio 12 d. Nottinghame mirė Stasys Rozys, 72 m. amžiaus, kilimo iš S. Akmenės.

Nepriklausomybės metais jis buvo Vegerių kooperatyvo vedėju, priklausė Šaulių Sąjungai, dalyvavo 1941 m. sukilime ir platinio pogrindžio spaudą vokiečių okupacijos metais.

Karui besibaigiant, buvo patekęs į raudonarmiečių eiles. Padirbėjęs kareivių gurguolėje, laimavį paspruko į Britų zoną. 1947 m. atvyko į Angliją ir dirbo tekstilės pramonėje. Išėjęs į pensiją, persikėlė į Nottinghamą, kur ir pasimirė. Lietuvoje liko žmona.

A. R.

VISI KELIAI Į ROMĄ!

1975 Šv. Metų birželio gale ir liepos pradžioje iš viso pasaulio lietuviai suvažiuos į Romą. Bus didelės lietuviškos ir bendros iškilmės. Atskirai lietuvius priims Šv. Tėvas.

Važiuosime ir iš Didž. Britanijos. Norin-

LIETUVISKOS PAMALDOS

MANCHESTER — lapkričio 24 d., 11 val.
HALIFAXE — lapkričio 24 d., 1 v. p. p.
BRADFORD — gruodžio 1 d., 12.30 v.
NOTTINGHAME — lapkričio 24 d., Kristaus Karaliaus šventėje, 11.15 val., Lietuvių Židinyje.
LEAMINGTON SPA — lapkričio 24 d., 14.15 val., St. Peter's, Dormer Place.
COVENTRYJE — lapkr. 24 d., 18 val., St. Elizabeth's.
NOTTINGHAME — gruodžio 1 d., 11.15 val., Židinyje.

čius vykti prašome kuo skubiau užsirašyti, pažymint, ar nori važiuoti vienai ar dviem savaitėm. Rašyti: kun. S. Matulis, MIC, 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH. Telefonuoti 0602-865738. Plačiau — vėliau.

VIETOS BAIGIASI

Gražiame lietuviškame kapinių skyriuje jau yra užpildyti 46 ploteliai, rezervuoti dvigubai didesniais asmenų skaičiais. Prieš kiek laiko vietų jau nebebuvo galima pirkti, nes pritrūko. Kapinių direktoriaus palankumo ir mūsų patangų dėka, atsirado galimybė lietuviams įsigyti prie jų esamo ploto dar 16 vietų. Tuo jau pasinaudojo 6 tautiečiai, ir beliko 10 vietų, galimų pirkti. Norėtume išsiderėti dar 8 vietas, bet nežinia, ar pavyks. Derybas palengvintų, jei atsirastų daugiau pirkėjų. Tada išėtų 64 vietų gražus keturkampis plotas, prie pat jėjimo, prie tako, ant kalnelio. Jei lietuviai nenupirks, greit paims kiti. Tai pasuktinė galimybė, tikrai verta lietuviško dėmesio. Būtų gaila, jei paveltume.

Kas nenorėtų dabar žinoti savo amžino poilsio vietos numerio, tas gali per vietas. Anglijos Liet. K. Bendriją arba DBLS skyrių užsitikrinti vietą liet. skyriaus bendrame plote, imokant po 14 svarų.

Liet. skyriuje žemės jau yra pirkę ne tik vietiniai tautiečiai, bet taip pat iš Leicesterio, Liet. Sodybos, Scheffieldo, Halifaxo, Chelmsfordo ir iš kitur.

Besidominčius prašome skubiai kreiptis: Liet. Židiny, 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH. Telef. 0602-865 738.

DERBY

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Pranešame, kad lapkričio 30 d. DBLS Derby Skyrius rengia jaukų KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMĄ.

Minėjimas įvyks „Grand Stand“ viešbučio salėje, Nottingham Rd., Derby, 6.00 val. vak.

Programoje trumpa oficialioji dalis, po kurios pasirodys vietinės meninės pajėgos su gražia ir įvairia programa. Vėliau bus šokiai ir pasilinksminimas iki vėlaus vakaro.

Visus vietas bei apylinkės tautiečius ir svečius maloniai kviečiame gausiai atsilankyti, nes, kaip ir visuomet, gražiai ir linksmai praleisite laiką draugiškoje atmosferoje bei šeimyniškame ratelyje.

MANCHESTERIS

VESTUVĖS

Š. m. spalio 25d. Vincas Rudys vedė Marią Sobceak. Pajauoniais buvo A. ir B. Rimelkiai. Surišo kun. V. Kamaitis.

V. Rudys daug metų aktyviai reikėsi lietuviškame kultūriniame ir organizaciniame gyvenime Manchesteryje. Visi jį pažįsta.

Visa Manchesterio ir apylinkės lietuvių visuomenė jaunavedžiams linki gražaus ir laimingo gyvenimo.

A. A. ALEKSAS MAJUS

Spalio 30 d., važiuojant į darbą, susisiekimo nelaimėje žuvo Aleksas Majus, 51 m. Gatvėje prie šviesų jį pervažiavo sunkvežimis.

Jo kūnas sudegintas lapkričio 8 d. Peel Green krematoriume.

Aleksas buvo katalikas. Vilniuje lankė lietuvių gimnaziją. Mokėjo lenkiškai, bet su lenkais kalbėjo tik rusiškai. Gyvendamas Vokietijoje, buvo Nuerebenberge lietuvių sargybų kuopoje. Į Angliją atvyko 1947 m. Dirbo anglų kasykloje. Vėliau atvyko į Eccles ir ligi mirties dirbo padangų vulkanizacijos fabrike. Dirbdamas pasidarė darbų vedėju, kas svetimtaučiams sunkiai pasiekiamas. Su lietuviais mažai bendravo, bet lietuvišką spaudą palaikė. Gyvendamas Eccles, vedė vokiečių kilmės merginą, su kuria labai gražiai sugyveno ir įsikūrė. Vaikų neturėjo.

Liko skaudžiai pergyvenanti savo vyro netekimą žmona ir giminiai Lietuvoje.

Tegu, Aleksai, Viešpats prisimena ir Tavo sielą.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Lapkričio 2 d., šeštadienį, L. K. V. S-ga „RAMOVĖ“ Manchesterio skyrius surengė Cheetham Town Hall Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimą, į kurį suplaukė virš 300 žmonių ekskursijomis ir pavieniai iš įvairių Anglijos vietų.

Minėjimą atidarė ir jį pravedė ramovėnų skyr. p-kas K. Murauskas. Į garbės prezidiumą pakvietė kat. kun. V. Kamaitį ir ev. kun. A. Putcę.

Paskaitą skaitė kap. V. Andruskevičius. Savo paskaitoje lietuviškai ir angliškai išryškino Liet. kariuomenės svarbą bei jos reikšmę, atgaunant Liet. nepriklausomybę ir ugdant karį būti susipratusių Lietuvos piliečių ir patriotų. Jų patriotizmas pasireiškė partizanuose nenumalšinamų noru sugrąžinti Lietuvai laisvę. Priešintis

rusų veržimuisi į Lietuvą buvęs ne kariuomenės, bet tuo metu buvusios Lietuvos vyriausybės reikalas. Kariuomenė įsakymą priešintis būtų įvykdžiusi.

Dar kalbėjo ev. kun. A. Putcė, kuris prisiminė Lietuvos kariuomenę nepriklausomybės laikais ir palinkėjo, kad vardan tos Lietuvos vienybė žydėtų.

Meninę programą išpildė P. V. Dzidoliko vadovaujamas Skotijos lietuvių mišrus choras, kurį sudarė 24 asmenys. Pradžioje vyrai padainavo tris dainas: Ramovėnų maršą, Karas ir Kur dangus ugnim liepsnoja; mišrus: Augau aš pas tėvelį, Kur bėga Šešupė, Mano gimtinė šalis, Apynėli žaliasai ir Vėjeli, papūsk; moterys: Jai nerūpėjo kūdikio dienos, Saulelė nusileido ir Trijų seselių; mišrus: Tėvynė Lietuva; vyrai: Pilki keleliai ir I naują žygį.

Choras savo susiklausymu, gražia lietuviška tarsena, techniškai ir meniškai dainų išpildymu prilygsta geriausiems chorams. Malonu ju klausytis. Publika už gražiai sudainuotas dainas audringai plojo.

Chorui už gražų koncertą padėkojo ramovėnų p-kas K. Murauskas. Kr. Kupstytė chorvedžiui įteikė puokštę gyvų gėlių.

Šis didesnio masto koncertas Manchesteryje yra jau ketvirtas iš eilės. Prieš tai koncertavo Londono liet. choras, „GRANDINELE“ (JAV) ir „AIDAS“ (Kanada).

Minėjimas baigtas Tautos himnu.

Vėliau vyko šokiai, loterija, pasižmonėjimas. Išalkusieji gardžiavoš MLM Ratelie „RUTA“ narių pagamintais gardžiais sumuštiniais ir baro gėrybėmis, kurios galop visai ištuštėjo.

Kitą dieną, sekmadienį, Notre Dame seselių vienuolyno „koplyčioje“ kun. V. Kamaitis atlaikė giedotines šv. Mišias, į kurias atsilankė daug tikinčiųjų. Giedėjo P. V. Dzidoliko vadovaujamas Skotijos liet. choras. Čia išgirdome dar mums negirdėtų lietuviškų giesmių, kurios taip pat buvo gražiai sugiedotos, kaip minėjimo metu girdėtos dainos. Už tai pagyrė ir padėkojo kun. V. Kamaitis.

Vėliau ramovėnai liet. klube choristams ir su jais atvykusiems (viso 42 asmenys) surengė pietus, kuriuos paruošė MLM Ratelio „RUTA“ narės. Stalą palaimino kun. V. Kamaitis. Pietų metu buvo pasakyta padėkos kalbų ir padainuota dainų. Pietų metu kalbėjo V. Kupstys, kuris pravedė pietų pobūvį, kun. V. Kamaitis ir ram. p-kas K. Murauskas. Iš svečių kalbėjo choro vedėjas P. V. Dzidolikas, kuris tarp kitko pareiškė: „Mūsų choro tikslas yra gaivinti lietuvių dvasią lietuviška daina bei puoselėti lietuvišką dainą lietuvių tarpe“.

Už priėmimą ir vaišes padėkojo Al. Paškauskas. Deja, laikas neleido skotiškams ilgai svečiuotis, 4 val. p. p. jie išvyko namo. Jų išlydėti susirinko apie 60 žmonių. Atsisveikinta su ašaromis, tarant — iki pasimatymo! Visi atsisveikino daina Sudiev, sudiev!

Ta pačia proga „RAMOVĖS“ Manchesterio skyriaus v-ba nuosirdžiai dėkoja P. V. Dzidolikui ir jo vadovaujamam chorui bei su jais kartu atvykusiems Skotijos lietuviams už koncertą ir atsilankymą, MLS klubui už suteiktą piniginę paramą ir paltpas, namų šeiminkams — už priėmimą nakvynėn choristų ir svečių, DBLS skyrių pirmininkams už surengtas ekskursijas į minėjimą, MLM Ratelio „RUTA“ narėms už paruošimą maisto, patarnavusiems bare ir visiems kitiems, kurie vienu kitu būdu prisidėjo prie minėjimo pravedimo ir pasisiekimo.

Kartu dėkojama ir visuomenei, kuri gausiai atsilankė į minėjimą ir koncertą. Tas rengėjams duoda drąsos ir paskatinti surengti ir daugiau platesnio masto minėjimų ar koncertų.

Reikia tikėtis, kad Londonas ir Manchesteris po paskutinių kelių pasisėkusių koncertų išdrįs pasikviesti bet koki ansamblį ar chorą iš bet kurios pasaulio vietos ir iš Lietuvos.

***

DBLS Derby skyriaus ir kartu skautų atstovas Anglijos ir Vokietijos vadeiva vs. J. Maslauskas, dalyvavęs ramovėnų surengtame Liet. Kariuomenės šventės minėjime Manchesteryje, atsiuntė korespondentui laišką, kuriame rašoma:

„Esu labai nustebintas ramovėnų organizuotumu ir susiklausymu, ką patyriau Liet. Kariuomenės šventės minėjimo metu Manchesteryje. Ramovėnai gražiai priėmė bei aptarnavo svečius ir pravedė minėjimą. Šitame minėjime buvo tikrai verta dalyvauti, nes buvo galima žavėtis P. V. Dzidoliko vadovaujamo Skotijos liet. choro dainomis ir pasižmonėti. Už tai reiškiau pagarbą ramovėnų p-kui K. Murauskui ir ramovėnams.“

Manchesterio lietuviai jau seniai yra gerai susiorganizavę, susiklausę ir, reikalingi esant, visi jungiasi į bendrą lietuvišką darbą. Už tai jiems priklauso padėka ir pagarba. Kol tokių pasižventėlių bus, lietuviška veikla gyvuos. Dieve, padėk jiems tęsti lietuviškąjį darbą.“

PADEJO VAINIKĄ

Lapkričio 10 d. Manchesterio skyriaus ramovėnai ir tautiniais rūbais apsiręmusios lietuviškos su ramovėnų vėliava kartu su anglų kariuomenės daliniais bei organizacijomis dalyvavo pagerbime Eccles miesto žuvusių kare karių, ir prie jiems pagerbti paminklo padėjo vainiką.

Šiais metais, prijungus Eccles miestą prie Salfordo, eiseno nepriėmė ir kalbos nesakė miesto burmistras-meras. Oras pataikė vėjuotas, bet geras.

Ramovėnai Eccles mieste jau 15 metų iš eilės dalyvauja šiose eisenoose. Miesto valdyba kasmet prieš laiką prisunčia ramovėnų pirmininkui informacijas ir kvietimą dalyvauti eisenoje. Todėl lietuviai ir

tautinės spalvos Eccles miesto gyventojams gerai žinomi. Būtų labai pravartu, kad šiose eisenoose, kurios būna kas metai, dalyvautų kuo daugiau lietuvių, ne vien tik iš Eccles, bet ir iš visur kitur, nes tai yra neabejotinai puiki ir veiksminga propaganda anglų tarpe. Be to, šį įvykį aprašo Eccles and Patricroft Journal, ir nuofotografuoja. Tokiu būdu mes įeinam į Eccles miesto istoriją, kuri būsimom kartom akivaizdžiai bylos apie čia buvusias lietuvių ir Lietuvą.

A. P-kis

KALĖDŲ EGLUTĖ

Š. m. gruodžio 21 d. 5 val. p. p. Manchesteryje Liet. Soc. klube rengiama Manchesteryje Liet. Sekm. Mokyklos ir Skautų Tėvų K-to klubo narių vaikams

KALĖDŲ EGLUTĖ.

Su dovanomis atvyks Kalėdų Senelis. Jaunieji skautai išpildys programą.

Visi klubo nariai-tėvai minėtą dieną prašomi savo vaikučius atvesti į jiems rengiamą Eglutę klube.

Tėvų K-tas

BRADFORDAS

KARIUOMENĖS MINĖJIMAS

1974 m. lapkričio 23 d. 6 val. vakare Vyties klubo salėje Bradfordo DBLS skyrius rengia Lietuvos kariuomenės minėjimą.

Programoj: savanorio kūrėjo Reinio karo atsiminimai, vyrų kvarteto dainos, jaunųjų mergaičių pasirodymas: Traškaitė paskambins keletą dainų, Monika Budrytė pašoks.

Programa bus įvairi. Maloniai prašome visus atsilankyti.

Skyriaus V-ba

COVENTRY

MIRĖ A. KLIMANTAS

Lapkričio 2 d. po trumpos ligos Whitley ligoninėje, Coventry, mirė ilgametis DBLS Coventrio skyriaus narys a. a. Augustinas Klimantas, sulaukęs 74 metų amžiaus; gimęs Tauragės apskrityje.

Lapkričio 7 d., dalyvaujant artimiesiems ir būreliui lietuvių iš Coventrio ir Leamingtono, velionis buvo gražiai palaidotas su religinėmis apeigomis London Road kapinėse. Jo kapą papuošė artimųjų ir skyriaus gėlių vainikai.

Tebūnie tau lengva šio krašto žemė!

J. D.

ITALIJA

V. SEVRUKAS BADAUJA

Lapkričio mėn. 12 d. nesenai iš Lietuvos atvykęs pirmasis disidentas Vaclovas Sevrukas paskelbė bado streiką. Diena prieš tai jis pasiuntė laišką Generaliniam Prokurorui Vilniui, kuriame protestuoja prieš Bažnyčios ir tikinčiųjų pereskiojimą „socialistinėje“ valstybėje ir pažymi, kad jis yra ir paliks marksistas, ateistas, tačiau reikalauja visur ir visuomet pritaikyti Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos principus.

KALĖDINIAI DOVANŲ SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Preš sudarant dovanų siuntinius savo giminėms Lietuvoje, nepamirškite pasiųsti žemiau išvardintų prekių, kurios ypatingai ten yra naudingos ir pageidaujamos.

Stora crimplene medžiaga su ornamentais, tinka moterų eilutėms arba suknelėms 1 jardas kainuoja £2.50
Lygi crimplene medžiaga suknelėms 1 jardas £2.50
Crimplene medžiaga su blizgučiais 1 jardas £3.25 (Crimplene medžiagos viename siuntinyje galima siųsti iki 8 jardų.)
Geriausią vyriškai eilutei angliška medžiaga 3 ir ketvirtis jardų £19.00
Labai gera eilutei angliška medžiaga 3 ir ketvirtis jardų £16.50
Moterų paltams stora vilnonė medžiaga 3 jardai £12.00
Minko kailis moteriškam paltui £18.50
Nailono kailis moteriškam paltui 3 jardai £12.00
Vyriški arba moteriški užsisegami megztukai (Cardigan) £6.50
Vyriški nailono marškiniai £3.70
Sulankstom lietsargiai (labai geri) £3.50
Vilnonės gėlėtos skarelės, arba Cashmilon skarelės, su blizgučiais £3.00
Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigų tokioms prekėms, kurių iš čia negalima pasiųsti. Taip pat siūlome pasiųsti arba įsigyti savo naudojimui „Olympia“ rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu. Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis. Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas.

Baltic Stores Ltd.

(Z. Juras)

421 HACKNEY RD., LONDON, E.2, ENGLAND.

Tel. 01-739 8734 arba 01-460 2592.

Reikalaukite mūsų kainoraščių, nurodykite savo pageidavimus.

Prieš prasidedant V. Sevruko bado streikui, lapkričio mėn. 12 dienos ryte, grupė lietuvių tikinčiųjų ir įvairiataučių ateistų, susirinkę lietuvių koplyčioje, esančioje šv. Petro bazilikos požemyje, trumpai susikaupė ir palinkėjo Sevrukui sėkmės. Buvo paskaityta iš Sibiro gauta malda.

Pritardami Sevrukui, prie jo akcijos prisidėjo iš Leningrado kilęs, Vilniuj mokęsis, režisierius Diment ir dar keturi asmenys. Taigi, šiuo tarpu badauja 6 asmenys.

V. Sevrukas išvyksta lapkričio mėn. 14 d. į JAV, kur jis nori tęsti akciją iki gruodžio mėn. 10 d., t. y. iki Žmogaus Teisių paskelbimo paminėjimo.

Tai yra pirmas atvejis, kada ateistas konkrečiai kovoja už Bažnyčios ir tikinčiųjų teises.

ŠVEDIJA

BALTŲ KONFERENCIJA

Baltijos Studijų Institutas, kurio centras yra Stockholme, 1975 m. birželio 6-9 d. d. ruošia III-ją konferenciją, kuri įvyks Švedijos sostinėje. Konferencija bus vedama anglų ir vokiečių kalbomis, ir joje dalyvaus mokslininkai, kurie domisi Baltijos rajono problemomis.

Instituto direktoriumi yra žinomas latvių politinis veikėjas dr. Bruno Kalniņš, vice-direktorium fil. dr. Kajetonas Čeginskas, sekretorium — Imant Rebane, estas.

OLANDIJA

EUROPOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ SUVAŽIAVIMAS OLANDIJOJE

Lapkričio 9-10 d. Maastrichte (Olandijoje) įvyko Europos Krikščionių Demokratų Unijos suvažiavimas, tema „Politinė Europos Unija“. Iš lietuvių pusės suvažiavime dalyvavo inž. A. Venskų — Europos Lietuvių Krikščionių Demokratų Tarybos (ELKDT) pirmininkas, kuris suvažiavimo dalyvius pasveikino Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos vardu ir juos palinkėjo apie dabartinę pavergtos Lietuvos padėtį.

(ELKDT Informacijos)

ŠVEICARIJA

VENGRŲ KONGRESAS

Europos Laisvųjų Vengrų Kongresas (visus vengrus jungianti organizacija) surengė š. m. lapkričio 9-10 d. Ciuriche savo suvažiavimą, o dieną prieš štai buvo sušaukta spaudos konferencija. Jos metu Ciuricho universiteto valstybinės ir tarptautinės teisės prof. W. Kaegi padarė pranešimą apie žmogaus teisių pažeidimą Sovietų Sąjungoje.

Diskusijų metu dr. A. Gerutis atkreipė dalyvių dėmesį į Maskvos sistemingai varomą rusifikacijos ir kolonizacijos politiką nerusikų tautų atžvilgiu. Jis pasiūlė praplėsti įprastinį žmogaus teisių katalogą ir į jį įtraukti teisę ir tautybę ir teisę į tautos teritorijos neliečiamybę.

Dr. A. Geručio pasiūlymas sukėlė gyvą susidomėjimą.

Vengrų renginyje kaip lietuvių atstovas dalyvavo ir ciurichietis V. Gegeckas.